

PAPER DETAILS

TITLE: Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecini Etkileyen Bazı Değişkenler Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

AUTHORS: Yahya SENTÜRK

PAGES: 1-33

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2500445>

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecini Etkileyen Bazı Değişkenler Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Yahya ŞENTÜRK^{1*}

Öz

Bu araştırmanın amacı; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecini etkileyen bazı değişkenleri sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelemektir. Araştırmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin toplanmasında nitel veri toplama araçlarından biri olan yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin belirlenmesinde kartopu (zincir) örneklem modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; 2021-2022 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde bulunan; 107 Özel Ortaokul, 376 Resmi Ortaokul, 2 Resmi Yatılı Bölge Ortaokulu, 85 Resmi İmam Hatip Ortaokulu, 4 Resmi Bilim ve Sanat Merkezi okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 18 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin araştırmacıya verdikleri cevaplar; on iki alt problem kapsamında incelenmiş, elde edilen bulgular betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiş ve sonuçlandırılarak okuyuculara sunulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler sonucunda; aile etkisinin, uygulamalı eğitimin, meslek bilgisinin, sosyal bilgiler dersinin, teknoloji ve tasarım dersinin, inovasyon ve risk kavramlarının girişimcilik becerisi kazandırmada önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, girişimcilik eğitimi, beceri eğitimi, sosyal bilgiler eğitimi

Opinions of Social Studies Teachers About Some Variables That Affect The Process Of Gaining Entrepreneurship Skills

Abstract

The purpose of this research is to examine some variables that affect the process of acquiring entrepreneurship skills to students in line with the views of social studies teachers. Phenomenology design was used in the study. Semi-structured interview technique, which is one of the qualitative data collection tools, was used to collect the data obtained in the study. Snowball (chain) sampling model was used to determine the teachers in the study group. Among the social studies teachers working in 107 private secondary schools, 376 official secondary schools, 2 official regional boarding secondary schools, 85 official imam hatip secondary schools, 4 official science and art centers 18 social studies teachers who are located in Bursa in the 2021-2022 academic year voluntarily agreed to participate in the research form the study group of the research. The answers given by the social studies teachers in the study group to the researcher, analyzed within the scope of twelve sub-problems, the findings acquired were analyzed using descriptive analysis technique and presented to the readers by concluding. As a result of the data obtained in the research; It has been revealed that family effect, applied education, vocational knowledge, social studies course, technology and design course, innovation and risk concepts are important in gaining entrepreneurship skills.

Key Words: Entrepreneurship, Entrepreneurship education, skills training, social studies education.

^{1*}Corresponding Author: Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, e.ogretimdeviz@gmail.com,
ORCID: 0000-0003-3000-2202

Giriş

Girişimcilik, sorunlara ya da ihtiyaçlara karşı yenilikçi çözümler üretmek ve üretilen çözümler sonucunda yeni bir değer ortaya çıkarmaktır. İhtiyaçların değişmesi ve çoğalması ile birlikte girişimciliğe olan ihtiyaç da her geçen gün artmaktadır. Girişimcilik, sadece sorunlara ya da ihtiyaçlara çözüm üretmekle sınırlı kalmayıp dünya ekonomisine yön vermede de önemli etkiye sahiptir. Dünya ekonomisi üzerinde söz sahibi olabilmek ve ekonomik getirisi yüksek ürünler üretebilmek için mevcutta bulunan ürünlerden farklı ve kullanılabilirliği yüksek ürünler üretmek gerekmektedir. Bu tür ürünleri üretebilmek için de herkesten farklı düşünebilmek ve düşünüleni ürüne dönüştürerek katma değer ürünler ortaya çıkarmak gerekir. Bu kapsamda düşünüldüğünde girişimciliğin ve girişimci bireylerin önemi daha fazla anlaşılmaktadır. Girişimci bireylerin yetiştirilmesinde girişimcilik eğitimleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu araştırmada, girişimcilik becerisi kazandırma sürecini etkileyen bazı değişkenler hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Girişimcilik

Çevresindeki sorunları yenilikçi anlayış ile fırsata dönüştürebilen, üretim odaklı düşünebilen, pazarlama fırsatlarına görebilen, kendisine ve çevresine ekonomik katma değerler oluşturabilen bireylere girişimci bireyler denir. Aytaç'a (2006) göre girişimci; üretim ihtiyacı ile tüketim ihtiyacını yönlendiren ve pazar arayışında olan kişidir. Şentürk (2021) ise; herkesin fark edemediğini fark eden, sorunlara farklı çözüm yolları bulan, kendisini ve çevresindekileri yenilikçi düşünceler ile harekete geçirip ekonomik anlamda katma değerler oluşturabilen bireyleri girişimci olarak tanımlamıştır. Girişimci birey kavramı ile ilgili alan yazındaki tanımlar incelendiğinde yapılan tanımlamalarda araştırmacılar arasında farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, girişimcilik kapsamının çok geniş olmasından kaynaklanmaktadır.

Girişimci; farklı disiplinler tarafından da tanımlanabilmektedir. Bir ekonomiste göre girişimcinin tanımı; kaynakları, işgücünü ve mevcut materyalleri kullanarak ekonomik kazanç elde eden kişidir. Bir psikoloğa göre girişimci; bir şeyler elde etmek, başarmak veya başkalarının otoritesinden kaçıp kendi deneyimlerini elde etmek için emek veren kişidir. Bir iş insanı için girişimci; rekabet eden, tehditleri gören, müşteri bulan, ortak olan veya başkalarının refah seviyesini artırmak için çalışan kişidir (Veysel ve Yörük, 2006). Girişimciliğin her sektöre açık olması alanyazında girişimci bireylere yönelik yapılan tanımların farklılık göstermesine sebep olmaktadır. Genel kapsamda düşünüldüğünde girişimci; fırsatları arayan, insanların sorunlarına çözüm üretmek için emek harcayan, yenilikçi düşünen, çevresindeki bireylerin fark edemediğini fark eden, üretim odaklı düşünen ve düşündüklerini eyleme geçirerek ekonomik kazanç elde etmeyi hedefleyen kişidir.

Girişimcilik; yeni bir ürün üretmek veya mevcut bir ürün üzerinde yenilikçi değişimler yaparak insanların ihtiyaçlarını giderecek ürünler ortaya çıkarmak ve bunun karşılığında ekonomik kazanç elde etmektir. İşcan ve Kaygın'a (2011) göre girişimcilik; toplum adına veya birey adına değer oluşturmak, yenilikler yapmak ve yapılan yenilikler ile fırsatlar oluşturarak bu fırsatlardan yararlanmaktır. Çetinkaya ve Alparslan'a (2013) göre girişimcilik; sorunlardan kaynaklı fırsatları görebilme ve planlamalar yaparak bu fırsatları günlük yaşamda faaliyete geçirebilme sürecidir. Çiçek ve Durna'ya (2012) göre girişimcilik; başkalarının göremediği fırsatları görerek risk almak ve girişim faaliyetinde bulunmaktır. Aksel'e (2010) göre girişimcilik; bireyin yenilikçi olması, yaratıcı olması ve yeniliklerin öncüsü olmasıdır. Şentürk'e (2022) göre girişimcilik; insanların yaşadığı sorunları tespit edebilmek, sorunlara yönelik fırsatlar oluşturabilmek ve sorunlardan kaynaklanan fırsatları değerlendirerek ürüne dönüştürüp kazanç elde edebilme sürecidir. Alanyazında girişimcilik kavramı ile ilgili tanımlar incelendiğinde girişimciliğin, sorunlara yönelik yenilikçi çözümler bulma ve insanların ihtiyaçlarına yönelik yenilikçi ürünler üreterek bu ürünlerden kazanç elde etme süreci olduğu anlaşılmaktadır. Aydın ve Bünyamin'e (2015) göre girişimcilik; yenilikçi fikirleri eyleme

dönüştürme sürecidir. Alanyazında girişimcilik kavramının farklı tanımları bulunsa da genel anlamda düşünüldüğünde girişimcilik kavramı için; sorun çözme, yenilikçi olma, kazanç elde etme, fırsatları görme ve üretim odaklı iş imkanları sunma tanımlamalarını yapmak mümkündür. Girişimcilik, günümüzde ekonomik rekabette üstünlük elde etmek ve yaşanmakta olan sorunlara yönelik üretim odaklı yenilikçi değerler oluşturabilmektir.

Girişimcilik Becerisi

Girişimcilik becerisi; fırsatları görüp ekonomik ve sosyal sorunlara yönelik yenilikçi çözümler üretme yeterliliğine sahip olmak ve bu yeterliliği yaşantı haline getirebilmektir (Şentürk, 2021). 21. Yüzyıl becerileri arasında yer alan girişimcilik becerisi, değişen ihtiyaçların karşılanması ve yaşanan sorunların çözülebilmesi bakımından her geçen gün önem kazanmaktadır. Girişimcilik alanında önemli çalışmaları bulunan toplumların ekonomi alanında da önemli gelişmeler elde ettiği gözlemlenmektedir. Üretim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte yenilik ve rekabet kavramlarının önemi de artmıştır. Günümüz dünya ekonomisinde diğer toplumlarla rekabet edebilmek için üretim ve yeniliğe önem verilmelidir. Üretim ve yenilik kavramlarını kapsayan bir kavram olan girişimcilik kavramı, insanlığa hizmet sunma ve ekonomiye katkı sağlama bakımından birçok toplum tarafından önemsenmektedir. Tarhan ve Kılıç' a göre (2017) girişimcilik becerisinin bireylere erken yaşlardan itibaren kazandırılması, kendine güvenen ve üretken olan bir toplumun oluşturulmasında çok önemli bir paya sahiptir. Alanyazına göre; girişimcilik kavramının önemini benimseyen toplumlar, girişimci birey sayılarını artırabilmek için girişimcilik eğitimlerine önem vermekte ve girişimcilik eğitimi erken yaş gruplarından itibaren başlatılmaktadır. Girişimcilik eğitimlerinin erken yaş gruplarındaki bireylere verilmesi girişimcilik kültürünün yaşantı haline dönüştürülebilmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Yaşantı haline getirilen bilgiler ise beceriye dönüşerek kalıcı hale getirilebilmektedir. Bu sebeple erken yaş gruplarından itibaren girişimcilik eğitimlerinin bireylere verilmesi girişimcilik becerisinin kazandırılmasında çok önemli bir yere sahiptir. Bu araştırma ile sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan girişimcilik becerisini etkileyen bazı değişkenler incelenerek sosyal bilgiler öğretmenlerine girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde katkı sağlanmış olunacaktır. Böylece erken yaş grubunda yer alan öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarına katkı sağlanmış olunacaktır.

Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik eğitimi, girişimcilik kavramının bireylere öğretilmesi ve girişimcilik kültürünün bireyler tarafından içselleştirilerek beceri haline getirilebilmesi için uzman kişiler tarafından öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılarak girişimcilik ile ilgili bilgilerin bireylere aktarılması sürecidir. Tarhan'a göre (2021) girişimcilik eğitiminin en önemli amacı; bireylerde bulunan girişimcilik özelliklerini ortaya çıkartmak ve bireylerin girişimcilik özelliklerini desteklemektir. Günay'a göre (2016) girişimcilik eğitimi, bireylerde bulunan girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarmak ve bu potansiyeli eğitim yolu ile geliştirmeye çalışmaktır. Arıkan'a göre (2002) girişimcilik eğitimi bireylere sadece girişimcilik ile ilgili farkındalık kazandırmamakta aynı zamanda başarıya, kararlı olma, fırsatları görme ve sorumluluk alma gibi özellikleri de kazandırmaktadır. Alanyazında yer alan girişimcilik eğitimi ile ilgili tanımlar incelendiğinde girişimcilik eğitiminin, bireylere girişimcilik kültürünü ve girişimcilik özelliklerini kazandırmaya yönelik eğitim verme süreci olduğu anlaşılmaktadır. Girişimcilik eğitiminin bireylere erken yaş gruplarından itibaren verilmeye başlanması girişimciliğin beceri haline dönüştürülmesini sağlayacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı'na göre (2009) girişimcilik becerisi erken yaştan itibaren öğrencilere kazandırılması gereken önemli bir beceridir. Girişimcilik eğitimlerinin önemsenmesi ve erken yaş gruplarından itibaren bireylere verilmeye başlanması girişimciliğin yaşam tarzına dönüşmesinde önemli bir etkiye sahip olacaktır. Ekonomik kalkınmada diğer toplumlarla rekabet edebilmek veya diğer toplumlardan önde olabilmek için girişimcilik eğitimlerine önem verilmeli ve girişimci bireylerin sayıları artırılmalıdır.

Araştırmanın Önemi

Toplumların gelişmesinde, değişmesinde ve ekonomik olarak kalkınmasında girişimciliğin önemi çok fazladır. Girişimcilik, toplumun ihtiyaçlarına ve sorunlarına yönelik yenilikçi çözümler üreterek kazanç elde etmeyi amaçlayan bireylerin girişim faaliyetlerinde bulunduğu bir süreçtir. Ülkemizde; ekonomik kazanç sağlama ve toplumsal ihtiyaçlara çözüm üretme konusunda önemi daha yeni yeni anlaşılmaya başlayan girişimcilik kavramı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu öğretim programlarında yerini almaya başlamıştır (Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 2018). Bu araştırmada, girişimcilik becerisi kazandırma sürecini etkileyen bazı değişkenler hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Erken yaş grubu içerisinde yer alan bireylere girişimcilik becerisini kazandırma görevi sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından üstlenilmiştir. Bu nedenle araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırma sürecindeki deneyimlerinden faydalanılması amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, girişimcilik becerisi kazandırma sürecini etkileyen değişkenlerin girişimcilik becerisi kazandırmadaki etkisine yönelik sonuçları ortaya çıkarması açısından önem arz etmektedir.

Yöntem

Girişimcilik becerisi kazandırma sürecini etkileyen bazı değişkenler hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alındığı bu araştırmada nitel araştırma deseni olan olgubilim (fenomonolojik) araştırma deseni kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda, araştırmaya katılan bireylerin araştırma yapılan konu hakkında deneyim sahibi olmaları çok önemlidir. Bu tür araştırmalarda araştırma konusu ile ilgili deneyimleri bulunan bireyler edinmiş oldukları deneyimlerini araştırmaya aktarırlar. Aynı olay veya durum hakkında farklı bireylerin farklı deneyimleri bulunabilir. Nitel araştırmalarda aynı konuya yönelik farklı deneyimlerin bulunması araştırma çalışmasını zenginleştiren bir durumdur. Nitel araştırmalarda küçük çalışma grupları ile çalışılarak araştırma konusu ile ilgili derinlemesine bilgi toplamak mümkündür. Nitel araştırma çalışmalarında araştırma yapılan ortam çalışma grubunun doğal ortamıdır.

Olgubilim (fenomonolojik) araştırma deseninde, genel olarak herkes tarafından farkındalık düzeyde bilinen bir konu hakkında derinlemesine ve ayrıntılı araştırma yaparak özel bilgilere ulaşmak amaçlanır. Bu nedenle çalışma grubuna dahil edilen bireyler araştırma konusu ile ilgili bilgi ve deneyimleri olan kişilerden seçilir. Olgubilim araştırma deseninde, araştırma yapılan bir konu hakkında bilgisi ve tecrübesi bulunan kişilerin konu ile ilgili yaşantı ve deneyimlerini araştırma çalışmasına aktarması beklenir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu araştırmada, herkes tarafından farkındalık düzeyinde bilinirliği bulunan bir konu hakkında derinlemesine ve özel bilgilere ulaşmayı amaçlayan olgubilim araştırma deseninin tercih edilmesinin en önemli sebebi; araştırma konusu hakkında deneyim sahibi olan bireylerin araştırma konusuna yönelik görüşlerini ve tecrübelerini bilimsel veri olarak toplamaktır.

Bu araştırma çalışmasında toplanan veriler e-görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. E-görüşme tekniği; yüz yüze görüşme imkanlarının kısıtlı olduğu veya görüşme imkanlarının olmadığı durumlarda tercih edilen bir tekniktir (Yıkılmış, 2020). Araştırmacının e-görüşme tekniğini kullanmasının nedeni, tekniğin ekonomik olması ve günümüz teknolojik araç gereçleri ile uygulanabilir nitelikte bir teknik olmasıdır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu; 2021-2022 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde yer alan; 107 Özel Ortaokul, 376 Resmi Ortaokul, 2 Resmi Yatılı Bölge Ortaokulu, 85 Resmi İmam Hatip Ortaokulu, 4 Resmi Bilim ve Sanat Merkezi'nde görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenleri arasından

kartopu örneklem modeli ile seçilen ve araştırmanın çalışma grubunda yer almayı gönüllü olarak kabul eden 10 kadın, 8 erkek olmak üzere toplamda 18 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Kartopu örneklem modeli; araştırma konusu ile ilgisi bulunan ve araştırmacı tarafından tercih edilen bir örneklemin kendisinden sonra gelecek örnekleme araştırmacıya tavsiye etmesine imkan sağlayan bir örneklem modelidir. Araştırmacının örneklem modeli olarak kartopu örneklem modelini tercih etmesinin en önemli sebebi; girişimcilik becerisi kazandırma süreci ile ilgili deneyim sahibi olan ve girişimcilik konusunda bilgi sahibi olan örneklemlere ulaşabilmeyi amaçlamasıdır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada olgubilim (fenomonolojik) araştırması deseni kullanılmıştır. Olgubilim araştırma deseninde bir konu hakkında derinlemesine araştırma yapmak mümkündür. Olgubilim araştırma deseninin kullanıldığı araştırmalarda, çalışmaya dahil edilen katılımcıların araştırma konusu ile ilgili deneyimlerinin olması ve bu deneyimlerini araştırmacıya aktarabilecek niteliklerinin bulunması araştırma verilerin toplanması açısından çok önemli bir durumdur (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Bu araştırmada, girişimcilik becerisi kazandırma sürecini etkileyen değişkenler hakkında derinlemesine bilgiye ulaşmak istendiği için erken yaş grubundaki öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde etkili olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tecrübelerinden faydalanmak amaçlanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılması araştırmanın amacına uygun bulunmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda, çalışma grubunda yer alan katılımcılara sorulacak olan sorular araştırmacı tarafından görüşme öncesinde hazırlanır. Çalışma grubu ile görüşmelere başladıktan sonra katılımcıların verecekleri cevaplara göre araştırmacı tarafından önceden hazırlanmış olan sorulara ilave sorular da sorulabilir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmanın gidişatına göre çalışma grubuna araştırmacı tarafından araştırma konusu ile ilgili ek sorular da sorulabilmektedir. Bu görüşme tekniğinde, çalışma grubunun görüşlerini araştırmacının sunmuş olduğu seçenekler ile kısıtlamak yerine çalışma grubuna açık uçlu sorular sorularak katılımcıların kendi görüşlerini yansıtma hedeflenir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012).

Araştırmanın çalışma grubuna Bursa ilinde görev yapmakta olan toplam 18 sosyal bilgiler öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Çalışma grubuna dahil olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin araştırma konusuna yönelik görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcılara sorulması planlanan araştırma soruları, üç uzman ve iki öğretmenin görüşlerine başvurularak hazırlanmıştır. Görüşleri alınan uzmanlardan ve öğretmenlerden elde edilen düzeltmeler sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan araştırma soruları araştırmacı tarafından tekrar güncellenmiştir. Çalışma grubunda yer alan katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular çevrimiçi ortamda Zoom uygulaması adı verilen web aracı üzerinden sorulmuştur. Görüşme esnasında ses kaydı alınmasına izin veren katılımcıların söyledikleri sözler kayıt altına alınmış ve görüşme sonrasında yazılı metne dönüştürülmüştür. Yazılı metne dönüştürülen belgeler araştırmacı tarafından görüşme yapılan kişilerle tekrar paylaşılmış ve yazılanların kendilerine ait cümleler olup olmadığına yönelik onay istenmiştir. Ses kaydı alınmasına izin vermeyen çalışma grubu üyeleri için, Google Forms adlı web aracı kullanılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan sorular kendilerine bu uygulama üzerinden yazılı olarak yöneltilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırma çalışmasında veri analizi olarak betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğinde, çalışma grubundan elde edilen veriler araştırmacı tarafından yorumlanıp temalara

ayrıldıktan sonra oluşturulan bu temalara dayanak oluşturmak için çalışma grubundan alınan cümleler doğrudan doğruya araştırma çalışmasına dahil edilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Araştırmacı, çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin görüşlerini aktarırken araştırma çalışmasının gizlilik ilkesini ihlal etmemek adına öğretmenlerin isimlerini kodlamalar yaparak vermiştir. Bu çalışmada; elde edilen veriler alt problem başlıkları altında incelenerek temalara ayrılmış, yorumlanmış ve araştırmacının yorumlarına dayanak oluşturmak adına çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin görüşlerine doğrudan doğruya yer verilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde; girişimcilik becerisi kazandırma sürecini etkileyen bazı değişkenler hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen verilere ve bu verilere yönelik araştırmacının ortaya koyduğu yorumlara yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler alt problemlere ayrılarak betimsel analiz tekniği ile incelenmiştir. Araştırma sürecinde alt problem başlıkları altında elde edilen veriler benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılmış yüzde ve frekans değerleri bulunarak tablolar halinde sunulmuştur. Alt problem başlıkları altında benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılmış olan temalara dayanak oluşturmak amacı ile de temaları temsil edebilecek veri niteliği taşıyan katılımcı görüşlerinden bazıları doğrudan alıntılama yapılarak araştırma çalışmasına dahil edilmiştir. Gizlilik ilkesi gereğince; çalışma grubuna dahil edilen katılımcıların kimlik bilgilerinin tespit edilememesi için katılımcıların isimleri kullanılmamıştır. Katılımcı görüşlerinin aktarıldığı cümlelerde araştırma çalışmasında katılımcıların isimlerini belirtmek yerine; Ö.1, Ö.2, Ö.3...şeklinde kodlamalar yapılmış ve katılımcıların görüşleri araştırma çalışmasına isim kullanılmadan kodlama yapılarak aktarılmıştır. Nitel araştırma çalışmalarında, çalışma grubundan elde edilen veriler araştırmacı tarafından tek tek okunduktan sonra temalar oluşturulmalı ve katılımcı grubundan elde edilen veriler araştırmacı tarafından yorumlanarak araştırmaya aktarılmalıdır. Araştırmacının yorumlarına dayanak oluşturmak için de katılımcılardan elde edilen görüşler, katılımcıların isimleri gizli olacak şekilde kodlandıktan sonra doğrudan doğruya araştırmaya dahil edilmelidir (Demirel, 2007).

Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Ailenin Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarında ailelerinin etki durumu sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Girişimcilik Becerisi Kazanmalarında Ailelerinin Etki Durumlarına Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarında aileler çocuklarını olumlu yönde etkilemektedirler.	3	16,67
Öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarında aileler çocuklarını olumsuz yönde etkilemektedirler.	4	22,22
Öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarında aileler çocuklarını kendi imkanları ve düşünce yapılarına göre değişken bir şekilde etkilemektedirler.	11	61,11

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından temalara ayrılmış ve aynı temaları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.9: “...Ailenin çocuğun düşüncesini önemsemesi ve manevi anlamda çocuğa destek vermesi çocuğu girişimcilik anlamında olumlu etkilemektedir.” , Ö.10: “Mevcut

ortamda aileler çocuklarını girişimcilik konusunda olumsuz etkiliyorlar diyebilirim...” , Ö.17: “Aile girişimci bir aileyse genelde çocukları girişimcilik yönünde olumlu etkilemektedir. Ama ailede girişimcilik yapan bireyler yoksa genellikle olumsuz yönde etkilemektedirler. Ayrıca aileler çocukları meslek seçme konusunda yönlendirerek bazen girişimcilik alanına bazen de daha garantili meslekler olması adına girişimciliğe uzak olan mesleklere yönlendirebilmektedirler. Ben ailenin yapısının çocukların girişimcilik becerisini etkilediğini düşünüyorum. Olumlu veya olumsuz etkileme açısından da ailenin girişimciliğe bakış açısına göre değiştiğini düşünüyorum.”

Bu alt problem başlığı altında elde edilen veriler, öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarında ailelerin önemli etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğu, öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarında ailelerin çocuklarını kendi imkanları ve düşünce yapılarına göre değişken bir şekilde etkilediklerini belirtmişlerdir.

Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Aile Etkisinin Önemszenmesine Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarında aile etkisinin önemine yönelik soru sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Girişimcilik Becerisi Kazanmalarında Aile Etkisinin Öneme Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Anne ve babanın eğitim durumları, meslekleri ve yaşadıkları çevrenin imkanları öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarını değişkenlik gösterebilecek bir şekilde etkilemektedir.	2	11,11
Ailelerin girişimcilik kültürünü benimsemesi ve öğrencilerini bu yönde desteklemesi öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarını olumlu yönde etkilemektedir.	1	5,56
Aileler öğrencilerini kendi düşünce yapılarına göre yetiştirdikleri için ailedeki girişimcilik seviyesi ne kadarsa öğrencilerdeki girişimcilik seviyesi de o kadar olmaktadır.	7	38,89
Aileler, öğrencilerine sorumluluk ve cesaret verme konusunda yeterli hassasiyeti göstermedikleri için öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarını da olumsuz yönde etkilemektedirler.	1	5,56
Aşırı koruyucu ailelerde öğrenciler özgür iradeleri ile karar alamadıkları için girişimcilik becerisi kazanmada sorun yaşarken öğrencisini kontrollü bir şekilde serbest bırakan ailelerde öğrenciler bu sorunu yaşamamaktadırlar.	4	22,22
Oyun döneminden itibaren öğrencilerinin merakını, yaratıcılığını ve girişkenliğini destekleyen aileler, öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarını olumlu etkilerken bu özellikleri desteklemeyen aileler öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarını olumsuz etkilemektedirler.	2	11,11
Aile ile okul arasında iş birliği sağlandığında öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanma süreci olumlu yönde etkilenmektedir.	1	5,56

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından temalara ayrılmış ve aynı temaları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.1: “...Ben anne babanın eğitim durumuna ya da çalıştığı sektöre göre bu becerinin değiştiğini düşünüyorum. Ben memur çocuğunda girişimcilik becerisini göremedim ama ailesi esnaf olan ya da böyle bir sektörde çalışan çocukların bu konuda daha pratik düşündüğünü düşünüyorum.” , Ö.8: “Her ailenin eğitim düzeyi, yaşadığı çevresel faktörler, gelir düzeyi, yaşanmışlıklarını çocuklarına yansıtma durumu, çocuklarına bu anlamda maddi ve manevi destek

olabilme gücü farklı etkiler oluşturabilir.” , Ö.2: “...Ailenin girişimciliği destekler nitelikte davranıyor olması girişimcilik konusunda çocuğa olumlu etki sağlar.” , Ö.3: “Yaş büyüdükçe insanlar ailelerine benziyor ya da aileler çocuklarını kendilerine benzetiyorlar. Toplum yapımızda da bu var. Çocuklar bize benzemeli diye düşünüyor ve çocukları kendimize benzetiyoruz. Böyle olunca biz ne kadar girişimciyse çocuğumuz da o kadar girişimci oluyor...” , Ö.4: “Ne yazık ki aileler öğrencilerini cesaretlendirme konusunda olumsuz etkilemektedirler.” , Ö.5: “Aşırı korumacı ve otoriter ailede büyüyen çocukların özgüven duygusu zedelenmektedir. Bu da çocuğun kendisi ile ilgili ilerde tek başına karar alamamasına neden olmaktadır. Oysa tam tersi çocuklarını olduğu gibi kabul eden, onların düşüncelerine değer veren ailelerde çocuklar daha girişken olmaktadır. Eleştirilme korkusu yaşamayan çocuğun yaratıcılığı ve inisiyatif duygusu da gelişmektedir...” , Ö.6: “Aileler oyun döneminden itibaren çocukların merakını, yaratıcılığını ve girişimciliğini destekleyici ya da engelleyici tutum sergilerler. Destekleyici tutumun sergilendiği ailelerde çocuklar girişimcilik becerilerini ve bağımsızlık duygusunu kazanırken, engelleyici tutumun sergilendiği ailelerde çocuklar bağımsızlık duygusu geliştiremezler, girişimciliğe karşı yetersizlik duygusu geliştirirler.” , Ö.7: “Öğretmenlerimizle ortak çalışma olduktan sonra çok eminim ki bu çalışmalara veliler katılır. Bu açıdan bakarsak veliler öğretmenlere güvendiği için olumlu yönde destek vereceklerdir diye düşünüyorum. Zaten aileler istemeden ve destek vermeden hiçbir şey yapamaz...”

Bu alt problem başlığı altında elde edilen veriler, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ailelerin çok önemli bir role sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Araştırmada yer alan çalışma grubunun çoğunluğunun görüşüne göre; aileler öğrencilerini kendi düşünce yapılarına göre yetiştirdikleri için ailedeki girişimcilik seviyesi ne kadarsa öğrencilerdeki girişimcilik seviyesi de o kadar olmaktadır.

Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Teorik Ve Uygulamalı Eğitimin Etki Değerlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada teorik eğitimin mi yoksa uygulamalı eğitimin mi daha etkili olduğuna yönelik soru sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Sürecinde Teorik Eğitimin ve Uygulamalı Eğitimin Etki Değerlerine Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Bütün becerilerin kazandırılması sürecinde uygulamalı eğitim teorik eğitimden daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.	1	5,56
Problemlere yönelik çözüm önerisi sunabilme becerisi uygulamalı eğitim ile daha etkili bir şekilde kazandırılabilir.	1	5,56
Girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde öğrencilere girişimcilik ile ilgili uygulamalar yaptırmak teorik bilgileri vermekten daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.	13	72,22
Girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde teorik eğitimle verilen bilgilerin uygulamalı eğitimle desteklenmesi daha etkili sonuçların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.	3	16,66

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından temalara ayrılmış ve aynı temaları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.1: “...Özellikle becerilerin kazandırılması sürecinde uygulamalı eğitimin çok etkili olduğunu düşünüyorum. Mühendislik eğitimine de tıp eğitimine de baktığımızda insanlara uygulamalı eğitimin verildiğini görüyoruz. Veya kendi açımızdan düşünecek olursak biz öğretmenler

de öğretmen olmadan önce staj uygulaması yaptık. Bu yüzden uygulamalı eğitimin daha etkili olduğunu düşünüyorum.” , Ö.2: “...Girişimcilik biraz da problem çözme becerisine dayanan bir beceridir. Hangi sorunun nasıl çözüleceğini sadece kitaplardan okumak yeterli olmayabilir. Bu nedenle girişimcilik eğitimi uygulamalı olmalı diye düşünüyorum. Ne kadar çok pratik yaparsanız karşınıza başka bir problem çıktığında bu problemle başa çıkmanız çok daha kolay olacaktır diye düşünüyorum.” , Ö.9: “Her zaman uygulamalı eğitim teorik eğitime göre daha önemlidir. Çünkü öğrenciye biz sadece ders kitabından okutarak bilgi aktarımı yaparsak öğrenci bunu çok fazla benimseyemiyor. Ama bunu dijital ortamda bir oyun üzerinden uygulamalı bir şekilde yaparsak çok daha etkili sonuç alabiliriz. Yaparak yaşayarak öğrenme daha etkilidir. Mesela köy okullarında okulun bahçesinin kullanılmayan alanlarında tarımsal üretim elde ederek bu ürünleri sermayeye dönüştürebiliriz. Ürünlerin nasıl pazarlanacağıyla ilgili de uygulamalı eğitim yaptırabiliriz. Bunu sadece köy okullarında değil de diğer okullarda da yapabiliriz. Sadece tarımsal ürün değil de başka faaliyetler üzerinden de ilerletilebilir. Dijital ortamda da bu tür etkinlikler yapılırsa öğrenciye bu beceriyi kazandırmada daha etkili olabiliriz diye düşünüyorum. Bu beceriyi kazandırma konusunda etkili sonuçlar almak isteniyorsa kesinlikle uygulamalı eğitim yapılmalıdır diyorum ben.” , Ö.14: “Uygulamalı eğitimin teorik eğitimden daha etkili olduğunu düşünüyorum. Ben üniversite yıllarıma kadar çok kitap okudum. Okuduğum kitaplar bana girişimcilik anlamında pek bir şey katmadı. Ama üniversiteyi kazandıktan sonra tatil dönemlerinde pazarcılık yapıyordum. Bu bana girişimcilik anlamında çok şey kattı. Kendime öz güvenim geldi. Daha öncesinde içine kapanık bir insan olmama rağmen pazarcılık yaptıktan sonra sosyal ilişki kurmam daha kolaylaştı. Daha sosyal bir insan oldum. Bu nedenle uygulamalı eğitimin teorik eğitimden daha etkili olduğunu söyleyebilirim. Ben okuyarak değil gezerek öğrenme taraftarıyım. Okuyan mı çok bilir gezen mi çok bilir sorusuna ben gezen çok bilir cevabını veren bir insanım.” , Ö.12: “Teorik eğitim bilgi verir uygulamalı eğitim ise bilginin beceriye dönüşmesini sağlar. Ben bu nedenle girişimcilik becerisi kazandırmada uygulamalı eğitimin gerekli olduğunu düşünüyorum. Hatta Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda girişimcilik becerisi kazandırmada uygulamalı eğitimin verilememesinden kaynaklı bu becerinin öğrencilere kazandırılmadığını düşünüyorum. Bir fabrikaya gezi düzenlemek istediğimizde bile bir sürü yerden izin almak gerekiyor. Çoğu zaman da izin alma konusunda sorunlar yaşanıyor. Öğrencinin okul bahçesinden dışarıya çıkması çok istenmiyor.” , Ö.7: “...Teoriyi bilmeden bir şeyler öğretemeyiz ama özellikle girişimcilik becerisini kazandırabilmek için uygulamalı eğitimin gerekli olduğunu düşünüyorum. Uygulamalı olduğunda çok daha verimli olacağını düşünüyorum. Öğrenciler bu beceriyi yaparak yaşayarak öğrenirse hem kalıcı hem de yaratıcı öğrenme ortamı olur.”

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre, çalışma grubunda bulunan öğretmenlerin hepsi de öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygulamalı eğitimin teorik eğitimden daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun görüşüne göre; girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde öğrencilere girişimcilik ile ilgili uygulamalar yaptırmak teorik bilgileri vermektense daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullanabilecekleri Uygulamalı Eğitim Faaliyetlerine Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullanabilecekleri uygulamalı eğitim faaliyetlerinin neler olabileceğine yönelik soru sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen verilerin her biri değerlendirilmiş, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullanabilecekleri Uygulamalı Eğitim Faaliyetlerine Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Alan gezisi etkinliği	9	50
Proje yazma etkinliği	6	33,33

Sergi etkinliği	1	5,56
Girişimci bireyleri sınıfa davet etmek	2	11,11
Girişimci bireyler ile röportaj yapmak	2	11,11
Yakın çevre ile iş birliktelikleri sağlamak	2	11,11
Drama etkinliği	5	27,78
Eğitsel oyunlar	8	44,44
Münazara tekniği	3	16,67
İstasyon tekniği	1	5,56
Problem çözme etkinliği	6	33,33
Simülasyon etkinliği	3	16,67
Kermes etkinliği	3	16,67
Kantinde görevlendirme faaliyeti	1	5,56
Grup çalışması etkinliği	2	11,11
Topluluk önünde sunum yapma etkinliği	1	5,56
Hikaye tamamlama etkinliği	2	11,11
Gazete kupürleri kullanmak	1	5,56
Ürün tasarımı yaptırma faaliyeti	1	5,56
Bilgisayar ve akıllı tahta kullanımı	1	5,56
Dijital oyun etkinlikleri	2	11,11
Öğretmenler, yaptıkları girişim faaliyetleri ile öğrencilere rol model olmalıdır.	1	5,56

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından temalara ayrılmış ve aynı temaları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.6: "...kurum ziyaretleri yapılabilir..." , Ö.9: "Fabrika ya da işletme gezileri düzenlenebilir..." , Ö.10: "Yakın çevre gezilerine ağırlık verilebilir..." , Ö.7: "Okulda projeler başlatılabilir..." , Ö.18: "Öğrencilere bir sorun vermelerini ve bu sorunu öğrencilerin ekip halinde çözüme kavuşturmaları için öğrencilere çözüm odaklı projeler ürettirmelerini tavsiye edebilirim." , Ö.10: "...Öğrencilerin yeni ve özgün projeler hazırlaması da girişimcilik konusunda uygulamalı eğitime örnek verilebilir." , Ö.5: "...okulda sosyal bilgiler ile ilgili yapılan projeler sergilenebilir..." , Ö.6: "...uzman kişiler okula davet edilebilir..." , Ö.9: "...Girişimcilerle röportaj tarzında bir çalışma yaptırılabilir..." , Ö.7: "...Diğer öğretmenlerle ve bulunduğumuz çevreyle ilişkiler kurarak bu beceriyi bir şekilde öğrencilere kazandırmaya çalışmalıyız." , Ö.15: "...Tüccarların yaşantısını anlatan drama etkinlikleri yapmalarını tavsiye edebilirim..." Ö.8: "Yaparak yaşayarak empati kurarak öğrenmeyi sağlamak amacıyla eğitsel oyunlar yaptırılabilir..." , Ö.12: "...Münazara tekniği..." , Ö.12: "...istasyon tekniği..." , Ö.14: "...Bir sorun verilip o sorun üzerinden problem çözme etkinliği yaptırılabilir." , Ö.15: "...Öğrencilerin pazarlama yeteneklerini geliştirebilmek için simülasyon pazarcılık ortamı tasarlamalarını tavsiye edebilirim. Bu ortamda öğrencilere kendi tasarladıkları pazar piyasasında mal satışı yaptırmalarını önerebilirim..." , Ö.18: "...Kermes uygulaması da bu konuda çok faydalı olabilir." , Ö.18: "...Geçmiş yıllarda kantinlerde öğrenciler de görevlendirilebiliyordu. Bu günümüzde de yapılabilir." , Ö.14: "Grup çalışmaları yaptırılabilir..." , Ö.12: "...topluluk önünde konuşurma etkinliği..." , Ö.12: "...hikaye tamamlama etkinliği..." , Ö.11: "...gazete manşetlerin..." , Ö.15: "...Öğrencilere bir sorun verip o soruna yönelik çözüm üretebilecek ürün tasarımı yaptırmalarını önerebilirim." , Ö.7: "Bilgisayar ve akıllı tahta aracılığıyla bu beceriyi kazandırmaya çalışıyoruz..." , Ö.7: "...Girişimcilik becerisini öğrencilere uygulamalı olarak anlatabilmek için sınıf ortamından başka bir ortamımız maalesef yok. Bu anlamda da yapabileceğimiz tek şey dijital içerikli çalışmalardır..." , Ö.11: "Öğretmenin bu becerileri verebilmesi için öncelikle iyi bir model olması gerekir. Kendisini geliştirebilmesi lazım. Öğrenciye bir şeyi yap demek yerine ona yaptırmak istediğimiz şeyi kendimiz yaparak rol model olmalıyız..."

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullanabilecekleri en etkili uygulamalı eğitim faaliyeti alan gezisi etkinliğidir.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinde Anlatılması Gereken Önemli Kavramlara Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sosyal bilgiler dersinde anlatılması gereken önemli kavramların neler olduğuna yönelik soru sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen verilerin her biri değerlendirilmiş, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinde Anlatılması Gereken Önemli Kavramlara Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Özgüven	2	11,11
Planlama	1	5,56
Sorumluluk	2	11,11
Yatırım	1	5,56
Hak	1	5,56
Üretici	1	5,56
Pazarlama	2	11,11
Nitelikli eleman	1	5,56
Motivasyon	2	11,11
Eleştirel düşünme	2	11,11
Sabır	1	5,56
Vatan sevgisi ve millet sevgisi	1	5,56
Meslek	2	11,11
İhtiyaç analizi	2	11,11
Hayal	1	5,56
Araştırmacı	1	5,56
Gözlemci	1	5,56
İstek	1	5,56
Proje	2	11,11
Ar-Ge	1	5,56
Başarı ve başarısızlık	1	5,56
Ekonomi	3	16,67
Üretim	3	16,67
Tüketim	2	11,11
Hammadde	1	5,56
İthalat ve ihracat	1	5,56
Cari açık	1	5,56
Fırsat	3	16,67
Risk	5	27,78
Ticaret	2	11,11
Liderlik	4	22,22
Problem çözme	4	22,22
Empati	2	11,11
İnovasyon/ Yenilik	6	33,33
Yaratıcılık	4	22,22

Tasarım	1	5,56
İletişim	1	5,56
Problemi fark etme	1	5,56
Vizyon	2	11,11
Misyon	1	5,56
Azim	2	11,11
İnisiyatif alma	1	5,56
Duygusal zeka ve sosyal zeka	1	5,56
Centilmenlik	1	5,56

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından temalara ayrılmış ve aynı temaları temsil edebilecek nitelikteki bazı örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.5: "... özgüven...", Ö.6: "...planlama...", Ö.5: "...sorumluluk alma kavramlarının kazandırılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bir girişimci karar alabilme becerisine sahip olmalı bu yüzden kendine güvenmeli ve gerektiğinde toplumsal sorunların çözümü için sorumluluk alabilecek kişilik özelliğine sahip olabilmelidir.", Ö.6: "...yatırım...", Ö.6: "...hak...", Ö.7: "...üretici...", Ö.14: "...pazarlama...", Ö.8: "...nitelikli eleman...", Ö.9: "...Bunların yanında motivasyon becerisi de önemlidir...", Ö.9: "...Öğrenci, başladığı işi sürdürürken eleştirel düşünebilmelidir. Yaptığı işin doğruluğu ve yanlışlığı konusunda eleştirel bakabilmelidir...", Ö.12: "Öğrencilere çağın gereklerine uygun yeni meslekler anlatılmalı. Okullarımızda mesleki bilgilendirmenin yeterli olmadığını düşünüyorum. Öğrencilerimiz ehil olmayan kişiler tarafından yanlış mesleklerle yönlendiriliyorlar ve sonuç olarak ülkemizde işsizler ordusu oluşuyor. Sosyal bilgiler dersinde meslekler konusu var bu anlamda sosyal bilgiler öğretmenleri çağın mesleklerini derslerinde anlatmalı ve gerektiğinde bu meslek mensuplarını sınıflarına davet edip öğrencilerle buluşturmalıdır. Bunu yapamıyorsa bile videolar veya biyografiler aracılığıyla çağın meslekleri hakkında öğrencilere bilgi vermelidir diye düşünüyorum.", Ö.14: "...geleceğe yönelik ihtiyaç analizi yapabilmeyi de öğretmeliyiz çocuklara. Çünkü gelecekte neye ihtiyaç olup olmayacağını bilmesi gerekir girişimci bireylerin. Bu ihtiyaçlara göre girişim fikri geliştirilmelidir.", Ö.18: "Proje kavramı çok önemlidir. Çünkü girişimci insanlar gördükleri sorunlar üzerine çözüm odaklı projeler üretmelidirler...", Ö.1: "...ekonomi...", Ö.8: "...üretim...", Ö.1: "...tüketim...", Ö.13: "...İkinci bir kavram olarak da fırsatları görme kavramının anlatılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü girişimci bir insan fırsatları görüp nerde nasıl davranması gerektiğini bilir. Bir yerde bir boşluk varsa o boşluğu doldurmak için ilk adımı atar.", Ö.13: "Risk kavramı önemlidir. Çünkü girişimcilikte risk oranı çok yüksektir. Girişimci olacak bireylerin nerde nasıl risk alacaklarını bilmesi gerekir...", Ö.2: "...ticaret..." , Ö.3: "...Liderlik kavramının iyi anlatılması gerektiğini düşünüyorum..." , Ö.3: "Girişimcilik eğitiminde problem çözme kavramı önemli diye düşünüyorum..." , Ö.11: "...empati..." , Ö.2: "...yeniliklere açık olmak açısından yenilikçilik kavramları da önemli..." , Ö.4: "İnovasyon. İhtiyaçların çözümüne yönelik sunulmuş yaratıcı çözümler süreci olarak önem arz etmektedir.", Ö.9: "...Bu becerinin toplumda yeni bir oluşum haline gelebilmesi için de yaratıcılık kavramının önemli olduğunu düşünüyorum...", Ö.3: "...vizyon...", Ö.3: "...Mesela azim kavramı anlatılırken başka konularla ilişkilendirilerek anlatmamak gerekir. Girişimcilik üzerinden anlatmak lazım. Kavram konusunu uzmanların çok iyi irdelleyip iyi seçmeleri gerekiyor diye düşünüyorum. Bu nedenle burada cevap verirken çok alakasız şeyleri söylemek istemiyorum. Girişimcilik konusunda çok iyi olan bir ekibin bu kavramları çok iyi seçmesi lazım. Aksi taktirde girişimcilik dersi çok farklı alanlara gidebilir..."

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sosyal bilgiler dersinde anlatılması gereken önemli kavramlar arasında en çok tercih edilen kavram inovasyon (yenilik) kavramıdır.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilecek En Uygun Dersin Hangisi Olduğuna Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ortaokul eğitim kademesinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası çalışmalar yapılabilir en uygun dersin hangisi olduğuna yönelik soru sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen verilerin her biri değerlendirilmiş, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Ortaokul Eğitim Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilir En Uygun Dersin Hangisi Olduğuna Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Matematik	1	5,56
Teknoloji ve Tasarım	6	33,33
Türkçe	2	11,11
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	4	22,22
Fen Bilimleri	1	5,56
Rehberlik	1	5,56
Tek bir branş ile disiplinlerarası çalışma yapmak yerine bütün branşlar ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yapmak daha uygun sonuçlar ortaya çıkarır.	3	16,66

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından temalara ayrılmış ve aynı temaları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.1: "Sosyal bilgiler dersi zaten ekonomi kavramını içine alıyor. Ben sosyal bilgiler dersinin bu alanda matematik dersiyle disiplinlerarası çalışmalar yapabileceğini düşünüyorum." , Ö.4: "Teknoloji Tasarım dersi." , Ö.5: "Çocukların özgün fikirler ortaya atmasını, fikirleri uygulamasını, sorunlara çözümler üretmesini sağladığı için teknoloji tasarım dersinin uygun olduğunu düşünüyorum." , Ö.18: "Teknoloji tasarım dersi ile ortak çalışmalar yapılabilir." , Ö.6: "En uygun dersin Türkçe olduğunu düşünüyorum..." , Ö.7: "...Türkçe dersi ile ortak çalışmalar yürütülebilir." , Ö.8: "Bilişim Teknolojileri." , Ö.14: "...ben dijital çağda yaşadığımız için bilişim teknolojileri dersi ile ortak çalışmalar yapılmasını daha doğru buluyorum." , Ö.17: "Dijital çağda yaşadığımız için bilişim teknolojileri dersi ile sosyal bilgiler dersinin ortak çalışmalar yapmasının bu alanda fayda sağlayacağını düşünüyorum." , Ö.9: "Fen Bilimleri dersi." , Ö.13: "Rehberlik dersi uygun olur diye düşünüyorum." , Ö.3: "Her disiplinle çalışma yapılabilir. Birden fazla disiplinle de ortak çalışmalar yürütülebilir."

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ortaokul eğitim kademesinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası çalışmalar yapılabilir en uygun ders Teknoloji ve Tasarım dersidir.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilir En Uygun Dersin Hangi Ders Olduğunun Nedenlerine Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ortaokul eğitim kademesinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası çalışmalar yapılabilir en uygun dersin hangisi olduğunun nedenine yönelik soru sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen verilerin her biri değerlendirilmiş belirtilen ders branşlarına göre gruplandırılarak tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Ortaokul Eğitim Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilir En Uygun Dersin Neden Matematik Dersi Olduğuna Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hesaplama ve analiz etme becerisini öğrencilere kazandırabilmek için matematik dersi ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yürütülmelidir.	1	5,56

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.1: "...Sadece ortaokul programını düşünürsek matematik dersi ile ortak çalışmalar yapılabilir diye düşünüyorum. Bu şekilde düşünmemin nedeni basit hesap işlemlerinden tutun da çocuğun analiz etme becerisini kazanmasını sağlayacak olan ders matematik dersidir. Matematik dersi analiz yapabilme becerisini kazandırabilir diye böyle düşünüyorum."

Tablo 8. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Ortaokul Eğitim Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilecek En Uygun Dersin Neden Teknoloji ve Tasarım Dersi Olduğuna Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Özgün fikirler ile yenilikçi tasarımlar oluşturmayı ve el becerilerini kullanarak somut ürünler oluşturmayı öğrencilere öğretebilmek için teknoloji ve tasarım dersi ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yürütülmelidir.	6	33,33

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.10: "...Ortak çalışma açısından düşünürsek teknoloji tasarım dersi uygun olur diye düşünüyorum. Çünkü sosyal bilgiler dersi ile teknoloji tasarım dersinin yeni ve orijinal fikirler üretme konusunda ortak noktalarımız olabiliyor. Bu nedenle girişimcilik becerisini kazandırma konusunda ben teknoloji tasarım dersi ile ortak çalışma yürütmeyi tavsiye edebilirim." , Ö.12: "...ortaokul yaş grubunda el becerilerinin gelişmesi ve hayallerin tasarıma dönüşüp ürün ortaya çıkmasında etkili olan ders teknoloji tasarım dersidir. Sosyal bilgiler dersi öğretmeni ile teknoloji tasarım dersi öğretmeni ortak çalışmalar yürütürlerse girişimcilik becerisini ortaokul yaş grubunda çok daha etkili anlatabilirler diye düşünüyorum. Bu beceriyi okullarda uygulamalı olarak verebileceğimiz ve ortak çalışma yapabileceğimiz dersin teknoloji tasarım dersi olduğunu düşünüyorum."

Tablo 9. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Ortaokul Eğitim Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilecek En Uygun Dersin Neden Türkçe Dersi Olduğuna Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Etkili iletişim kurabilmeyi ve kendini ifade edebilmeyi öğrencilere öğretebilmek için Türkçe dersi ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yürütülmelidir.	2	11,11

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.6: "...girişimci bireylerin dillerini iyi kullanarak sağlıklı bir iletişim becerisine ve iyi bir hitabet yeteneğine sahip olması gerekir." , Ö.7: "...kendini ifade edebilme ve pazarlama kısmı açısından en önemlisinin Türkçe dersi olduğunu düşünüyorum. Yani Türkçe dersi ile ortak çalışmalar yürütülebilir."

Tablo 10. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Ortaokul Eğitim Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilecek En Uygun Dersin Neden Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi Olduğuna Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Teknoloji alanındaki gelişmeleri takip edebilmeyi ve dijitalleşen çağa uygun meslekler edinebilmeyi öğrencilere öğretebilmek için bilişim teknolojileri ve yazılım dersi ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yürütülmelidir.	4	22,22

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.14: "...Dijital girişimciliği düşünürsek bilişim teknolojileri dersi daha uygun olur diye düşünüyorum. Çünkü geleceğin meslekleri ve parası dijital olacak. Bu açıdan düşününce bilişim teknolojileri dersi ile ortak çalışmalar yapılmasını daha doğru buluyorum.", Ö.15: "...Teknolojinin hayatımızda önemli bir yer edinmesi ve ilerlemesi girişimcilik becerisinde de etkili olabilir. Girişimci bir insanında değişime açık ve çağa uygun hareket etmesi gerekir."

Tablo 11. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Ortaokul Eğitim Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilecek En Uygun Dersin Neden Fen Bilimleri Dersi Olduğuna Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Fizik, kimya ve biyoloji derslerinin temelini oluşturan ve hayatın genelini kapsayan bir ders olduğu için fen bilimleri dersi ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yürütülmelidir.	1	5,56

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.9: "...ortaya yeni bir şey koymada fizik, kimya ve biyoloji gibi hayatın genelini kapsayan bir ders olduğundan bu dersle de ilişkilendirilebilir. Günümüzdeki pandemi dönemini de göz önünde bulundurursak ilaç bulma çalışmaları buna yakın örnek olarak verilebilir."

Tablo 12. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Ortaokul Eğitim Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilecek En Uygun Dersin Neden Rehberlik ve Kariyer Planlama Dersi Olduğuna Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin tespit edilmesini ve meslekler hakkında öğrencilere bilgi verilmesini sağlayan bir ders olduğu için rehberlik ve kariyer planlama dersi ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yürütülmelidir.	1	5,56

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.13: "... çocuklara meslek seçimi konusunda bilgi vermek için veya çocukların ilgi ve yeteneklerini ölçmek için rehber öğretmenlere ihtiyaç vardır. Bu nedenle rehberlik dersi ile sosyal bilgiler dersi bu alana ortak çalışmalar yapabilir."

Tablo 13. Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Ortaokul Eğitim Kademesinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Ortak Çalışmalar Yürütmede Tek Bir Branşı Tercih Etmek Yerine Bütün Branşlar ile Disiplinlerarası Ortak Çalışmalar Yürütmeyi Tercih Etmenin Nedenine Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Her branşa yönelik farklı türlerde girişimcilik faaliyetleri yapılabilir. Bu nedenle tek bir branş ile iş birliği yapmak yerine bütün branşlar ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yürütmek daha etkili sonuçlar ortaya çıkarır.	3	16,66

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.3: "...Yapacağımız girişim hangi konu ve alanla ilgiliyse o disiplinle çalışmalar yürütülmeli. Mesela yapacağım girişim çalışmasında beden eğitimi dersi öğretmeniyle bir çalışma yapmam gerekiyorsa onu tercih ederim. Veya din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeniyle iyi bir sonuç elde edebileceğimi düşünüyorsam onunla ortak çalışma yürütebilirim. Birden fazla disiplinle de ortak çalışmalar yürütülebilir."

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası çalışmalar yapılabilen en uygun ders teknoloji ve tasarım dersidir. Bunun nedeni; teknoloji ve tasarım dersinin, öğrencilerin özgün fikirlerini ürüne dönüştürebilme sürecine katkı sağlıyor olmasıdır.

Ortaokul Müfredatına Girişimcilik Dersinin Eklenmesi Durumunda Bu Derse Hangi Branş Öğretmeninin Girmesi Gerektiğine Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, ortaokul müfredatına girişimcilik dersinin eklenmesi durumunda bu derse hangi branş öğretmeni girmelidir? sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen verilerin her biri değerlendirilmiş, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Ortaokul Müfredatına Girişimcilik Dersinin Eklenmesi Durumunda Bu Derse Hangi Branş Öğretmeninin Girmesi Gerektiğine Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmeni girmelidir.	11	61,11
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi Öğretmeni girmelidir.	2	11,11
Farklı branşlarda farklı girişim faaliyetleri olabileceğinden tek branş öğretmeni ile sınırlamak yerine kendisini girişimcilik alanında donanımlı hale getirmiş öğretmenler girmelidir.	5	27,78

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.1: "...ben sosyal bilgiler öğretmenlerinin girmesini uygun görmekteyim." , Ö.6: "...sosyal bilgiler öğretmeni girmelidir." , Ö.13: "Kesinlikle sosyal bilgiler dersi öğretmeni girmelidir." , Ö.14: "Bence bu derse bilişim

teknolojileri dersi öğretmenleri girmelidir.” , Ö.2: “...Bence bunda bransa değil de kişisel özelliklere bakılmalı diye düşünüyorum.” , Ö.7: “Branş olarak düşünmemek gerekir.”

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre; ortaokul müfredatına girişimcilik dersi eklenmesi durumunda bu derse sosyal bilgiler öğretmenleri girmelidir.

Ortaokul Müfredatına Girişimcilik Dersinin Eklenmesi Durumunda Bu Derse Hangi Branş Öğretmeninin Girmesi Gerektiğinin Nedenlerine Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, ortaokul müfredatına girişimcilik dersinin eklenmesi durumunda bu derse hangi branş öğretmenin girmesi gerektiğinin nedeni sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen verilerin her biri değerlendirilmiş ve ortaokul müfredatına girişimcilik dersinin eklenmesi durumunda bu derse hangi branş öğretmenin girmesi gerektiğine yönelik nedenler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 15. Ortaokul Müfredatına Girişimcilik Dersinin Eklenmesi Durumunda Bu Derse Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Girmesi Gerektiğinin Nedenine Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın girişimcilik dersi için uygun bir öğretim programı olması ve çağın şartlarına uygun etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlaması.	11	61,11

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.1: “...Çünkü etkin vatandaşlığı öğreteceksek eğer vatandaş olmanın da gereklerinden biri üretime katkı sağlamaksa sosyal bilgiler öğretmenleri vermelidir derim. Ama bu konuda bizlerin de gerekli donanımı sağlayarak yeterli olmamız gerektiğini düşünüyorum.” , Ö.8: “...Çünkü bu konuda müfredatımız gereği bilgi birikimine sahibiz.” , Ö.10: “...Çünkü sosyal bilgiler öğretmeni diğer branşlara göre girişimcilik konusunda daha bilgi sahibi öğretmendir. Öğrencilerine bu konuda daha destekleyici çalışmalar yapabilir. Öğrencilerin ufkunu açabilir ve onlara yol gösterebilir. Yani bu alanda sosyal bilgiler öğretmenlerinin daha tecrübeli olduklarını düşünüyorum.” , Ö.12: “...Çünkü sosyal bilgiler dersinin amacı çağın gereklerine uygun etkin vatandaşlar yetiştirmektir. Ortaokul yaş grubunda etkin vatandaş bilincini öğrencilere kazandırabilecek olan ders sosyal bilgilerdir. Bu nedenle böyle bir dersin müfredata eklenmesi durumunda ben sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu derse girmesinin daha doğru olacağını düşünüyorum.” , Ö.13: “...Çünkü ortaokul seviyesindeki öğrenciler için etkin vatandaş yetiştirme sorumluluğu sosyal bilgiler öğretmenlerindedir. Bu anlamda girişimci bireyler yetiştirmek isteniyorsa sosyal bilgiler dersi konular ve kazanımlar olarak da girişimcilik dersine çok uygun bir ders.” , Ö.18: “...Çünkü devletin yetiştirmek istediği vatandaş profilini ortaokul seviyesinde sosyal bilgiler dersi üstlenmektedir. Sosyal bilgiler dersinin programı ve amaçları girişimcilik dersi ile daha çok bağdaşmaktadır. Günümüzde sosyal bilgiler dersinin içeriği de girişimcilik üzerine odaklanmış durumdadır.”

Tablo 16. Ortaokul Müfredatına Girişimcilik Dersinin Eklenmesi Durumunda Bu Derse Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi Öğretmenlerinin Girmesi Gerektiğinin Nedenine Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Bilişim ve yazılım teknolojileri alanlarındaki kalifiye elemanlara ihtiyacın artması ve gelecekteki mesleklerin bilişim ve yazılım teknolojileri alanlarında yoğunlaşacağına olan beklenti.	2	11,11

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.14: “...dijital çağda

yaşadığımız ve gelecek çağın da dijitalleşme açısından önemli olduğunu düşündüğüm için bilişim teknolojileri dersi öğretmenlerinin bu derse girmesinin daha doğru olacağını düşünüyorum. Geleceğin meslekleri de dijital ağırlıklı olacağı için bilişim teknolojileri dersi öğretmenleri bu anlamda daha faydalı olabilir diye düşünüyorum. Tabi bilişim teknolojileri dersi öğretmenlerinin de eğitim fakültelerinde girişimcilik konusunda iyice geliştirilmesi gerekir.”, Ö.9: “...Bilişim teknolojileri öğretmeni öğrencilerin dijital ortamda yapabileceği girişimciliği desteklemede önemli olacaktır.”

Tablo 17. Ortaokul Müfredatına Girişimcilik Dersinin Eklenmesi Durumunda Bu Derse Girişimcilik Alanında Kendisini Donanımlı Hale Getiren Öğretmenlerin Girmesi Gerektiğinin Nedenine Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tek bir branş öğretmeni belirtmek yerine girişimcilik konusunda kendisini donanımlı hale getiren bütün branş öğretmenlerinin bu sürece dahil edilmesi öğrencilere farklı alanlarda girişimcilik becerisi kazandırılmasını sağlar.	5	27,78

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.2: “...Bu konuda kim gönüllüyse kim daha etkili olabileceğini düşünüyorsa o öğretmene de verilebilir. Bu anlamda çocuklar ne kadar farklı insandan ne kadar farklı şeyler öğrenirlerse o kadar faydalı olur diye düşünüyorum.”, Ö.3: “...Girişimcilikle ve liderlikle ilgili dünya genelinde veya Türkiye genelinde herhangi bir belgesi ve çalışması bulunan öğretmenlerin girmesini isterim. Bu belge ve çalışma yoksa herhangi bir yarışmada görev almış bir öğretmen tercih edilebilir. Ama şu dersin öğretmeni girmelidir demek çok mantıklı gelmiyor bana. Öğretmenin girişimcilikle ilgili yeteneği, bilgisi veya fikri yoksa çok etkili olamaz. Çünkü öğretmen girişimcilik eğitiminde öğrenciyi ateşleyen kişidir. Bu nedenle isteksiz ve bu alanda ilgisi olmayan bir öğretmen öğrenciye bu anlamda bir fayda sağlayamaz diye düşünüyorum.”, Ö.7: “...Her okulda yapı olarak girişimci özellikleri olan öğretmenler vardır. Ben girişimcilik dersinin bu özelliklere sahip öğretmenlere verilmesi taraftarıyım. Bazı öğretmenlerin girişimci ruhu vardır. Kıpır kıpırdır. Yerinde duramazlar. Sürekli bir şeyler oluşturmaya çalışırlar. Dolayısıyla girişimcilik dersinin bu öğretmenlere verilmesi taraftarıyım ben. Bu öğretmenler okullarda kendisini belli ederler zaten. Onu yapar bunu yapar öğrencilerle beraber bir şeyler oluşturmaya çalışır. Her branşta ya da okulda böyle birkaç tane öğretmen vardır. Bu nedenle ben branş olarak değil de öğretmen olarak değerlendirmenin daha doğru olacağını düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun görüşüne göre; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı girişimcilik dersi için uygun bir öğretim programıdır ve çağın şartlarına uygun etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar. Bu nedenle ortaokul müfredatına girişimcilik dersinin eklenmesi durumunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu derse girmesi doğru bir karar olacaktır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda Meslekler Hakkında Bilgiler Verilmesinin Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırmadaki Etkisine Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda meslekler hakkında bilgiler verilmesinin öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada etkili olup olmadığının yönelik soru sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda Meslekler Hakkında Bilgi Verilmesinin Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Etkili Olup Olmadığına Yönelik Veriler

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
---	----------------	--------------

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda meslekler hakkında bilgiler verilmesi öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada etkili olmaktadır.	15	83,33
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda meslekler hakkında bilgiler verilmesi öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada etkili olmamaktadır.	3	16,67

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümleler şu şekilde sunulmuştur: Ö.1: "Girişimcilik konusunda mesleklerin öğretilmesinin etkili olduğunu düşünüyorum.", Ö.2: "Evet bence kesinlikle etkilidir.", Ö.6: "Meslekler hakkında bilgi verilmesi etkilidir.", Ö.17: "Evet etkilidir. Çağın gereksinimi olan meslekler hakkında bilgi vermek daha faydalı olur. Geleneksel meslekler herkes tarafından biliniyor bu nedenle çağın gereksinimi sonucunda ortaya çıkmış olan yeni meslekler öğrencilere anlatılmalıdır. Öğrenciler bu meslekleri merak edip bu meslekleri yapma konusunda istekli oluyorlar.", Ö.8: "Meslekler hakkında öğrencilerimize bilgi veriyoruz. Ama girişimcilik becerisi kazandırmada etkili olduğunu düşünmüyorum. Öğrencilerimiz ilkökul seviyesinden itibaren meslekler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için ortaokul seviyesinde bu konuya yöneliyorlar. Bunu da ortaokuldan sonra hangi liseye gideceklerini belirlemek için yapıyorlar. Yani bir meslek seçimi yapabilmek için mesleklere yöneliyorlar. Girişimcilik bir meslek seçme açısından değil öğrencinin gelişimi açısından çok önemlidir. Bir şeyler üretmesi açısından önemlidir. Öğrenciler bir üst okula gideyim de ne olursa olsun anlayışında olarak okul seçtikleri için meslek kazandırmada verilen eğitim bence girişimcilik becerisini kazandırmada çok da yeterli değil.", Ö.16: "Hayır etkili değildir."

Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun görüşüne göre; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda meslekler hakkında bilgiler verilmesi öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada etkili olmaktadır.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Öğrencilere Hangi Meslekler Hakkında Bilgiler Verilmesinin Girişimcilik Becerisini Kazandırmada Daha Etkili Sonuçlar Ortaya Çıkarabileceğine Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde öğrencilere hangi meslekler hakkında bilgiler verilmesinin girişimcilik becerisini kazandırmada daha etkili sonuçlar ortaya çıkarabileceğine yönelik soru sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 19. *Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Öğrencilere Hangi Meslekler Hakkında Bilgiler Verilmesinin Girişimcilik Becerisini Kazandırmada Daha Etkili Sonuçlar Ortaya Çıkarabileceğine Yönelik Veriler*

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Bankacılık ve finans uzmanlığı	1	5,56
Arıcılık	1	5,56
Çiftçilik	2	11,11
İnşaat mühendisliği	1	5,56
Bilgisayar programcılığı	10	55,56
Girişimcilik	7	38,89
Youtuberlık	1	5,56
Bulut bilişim uzmanlığı	1	5,56

Mobil uygulama geliştiriciliği	3	16,67
Yapay zeka mühendisliği	4	22,22
Yazılım mühendisliği	8	44,44
Veri analiz uzmanlığı	1	5,56
Bilgisayar mühendisliği	5	27,78
Reklamcılık	3	16,67
Pazarlamacılık	5	27,78
Web tasarım uzmanlığı	5	27,78
At antrenörlüğü	1	5,56
Uzay bilimleri ve teknoloji uzmanlığı	3	16,67
Sosyal medya uzmanlığı	4	22,22
Tüccarlık	2	11,11
Genetik mühendisliği	1	5,56
Uçak teknolojileri mühendisliği	1	5,56
Proje yönetimi uzmanlığı	1	5,56
Ekonomist	1	5,56
Esnaf	2	11,11
Muhasebeci	1	5,56

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümlelerden bazıları şu şekilde sunulmuştur: Ö.1: “Bankacılık mesleğinin verilmesinin etkili olacağını düşünüyorum.”, Ö.1: “Bölgenin şartları doğrultusunda arıcılığı da meslek olarak söyleyebilirim.”, Ö.15: “...çiftçi.”, Ö.5: “...robotik kodlama...” , Ö.10: “Özellikle son zamanlarda dijital alanda yeni meslekler ortaya çıkabilmektedir. Bu meslekleri öğrencilere anlatmak gerekir.” Ö.12: “...Son zamanlarda girişimciliğin büyük kısmı dijital ortamlara kaydı için dijital ortama hizmet eden meslekler hakkında öğrencileri bilgilendirmek daha doğru olur diye düşünüyorum.”, Ö.8: “Özellikle yazılım ve teknoloji ile iç içe olan meslekler.”, Ö.18: “Çağın gereksinimi olan mesleklere yönelik bilgilendirme yapılırsa daha faydalı olur diye düşünüyorum. Son dönemlerde dijital sektörde girişimcilik faaliyetleri hızla artmaktadır...” , Ö.8: “...bilgisayar programcısı...” , Ö.2: “...Meslek olarak ayırmak zor ama beklemediğimiz şekilde başarı elde etmiş veya kendisi beklemediği halde başarıya ulaşmış kişilerim yaşam hikayelerinin çok etkili olacağını düşünüyorum. Meslek olarak bu dönemde dijital ortamlarla ilgilenen insanlar, farklı fikirler üretip fikirlerini satabilen insanlar öğrencilere örnek olarak verilebilir.”, Ö.14: “...dijital girişimcilik mesleği bu anlamda önemli meslekler olabilir.”, Ö.12: “...youtuberlik...” , Ö.3: “...Bulut uzmanlığı...” , Ö.12: “Telefon uygulama geliştiricisi uzmanlığı...” , Ö.5: “...Özellikle geleceğin meslekleri ile ilgili bilgiler öğrencileri girişimcilik alanında yönlendirmektedir. Örneğin yapay zeka...” , Ö.15: “...yapay zeka uzmanlığı...” , Ö.3: “...veri analiz uzmanlığı gibi yeni yeni meslekler...” , Ö.11: “Günümüz şartlarında bilgisayar, tablet veya telefon öğrencilerin en çok kullandığı ürünler arasında yer alıyor. Çoğunlukla boş vakitlerini eğlenceli hale getirebilmek için dijital oyunlar oynuyorlar. Bu durumu fırsata çevirebilirsek öğrencilerimiz açısından onlara fayda sağlayabiliriz. Mesela yazılım mühendisliği alanında öğrencilere eğitim verebilirsek öğrenciler eğitilmiş, karakterli bireyler olup ülke ve toplum adına bu alanda üretim yapabilirler. Hem topluma hem de kendilerine fayda sağlayabilirler...” , Ö.10: “...bilgisayar mühendisliği...” , Ö.15: “...reklamcılık...” , Ö.18: “...pazarlamacı...” , Ö.12: “...web tasarım uzmanlığı...” , Ö.7: “...Yanılmıyorsam Yalova’da at antrenörlüğü vardı. Bildiğim kadarıyla burada eğitim alanların işsiz kalma ihtimali yokmuş. Bunu Yalova’ya yakın bir il olmamıza rağmen Bursa’ da bilen öğrenci yok.”, Ö.11: “...Uzay teknolojileri veya uçak teknolojileri alanında da eğitimler verilmelidir. Artık istikbal göklerde. Bu konuda herkes aynı görüştedir diye düşünüyorum. Öğrencilerime bir dersimde hedefimiz yıldızlar olsun ulaşamasa da göğe yükseliriz demiştik.”, Ö.17: “...sosyal medya uzmanlığı...” , Ö.15: “Tüccar...” , Ö.10: “...gen mühendisliği” , Ö.12: “...Proje yönetici uzmanlığı...” , Ö.14: “...ekonomi okuryazarlığı...” , Ö.15: “...esnaf...” , Ö.18: “...muhasibeci...”

Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun görüşüne göre; bilgisayar programcılığı mesleğinin öğrencilere anlatılması girişimcilik becerisi kazandırmada daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Öğrencilere Meslekler Hakkında Bilgiler Verilirken Girişimcilik ile İlgili Hangi Konulara Değinilmesi Gerekliğine Yönelik Görüşler

Bu alt problemde araştırmaya katılan çalışma grubuna, girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde öğrencilere meslekler hakkında bilgiler verilirken girişimcilik ile ilgili hangi konulara değinilmesi gerektiğine yönelik soru sorulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılarak Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20. *Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Öğrencilere Meslekler Hakkında Bilgiler Verilirken Girişimcilik ile İlgili Hangi Konulara Değinilmesi Gerekliğine Yönelik Veriler*

Öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan bulgular	Frekans (f)	Yüzde (%)
Risk almak	7	38,89
Sabırlı olmak	1	5,56
İletişim kurmak	2	11,11
Sosyal uyum sağlamak	3	16,67
Yaratıcı olmak	3	16,67
Yenilikçi olmak	7	38,89
Problem çözmek	2	11,11
Problem bulmak	1	5,56
Sorumluluk almak	2	11,11
Teknoloji	1	5,56
Sermaye	1	5,56
Hammadde	2	11,11
Özgüven	3	16,67
Dijital girişimcilik	6	33,33
Sosyal girişimcilik	3	16,67
Yatırım	3	16,67
Planlama	1	5,56
Girişimci bireylerin özellikleri	2	11,11
Geleceğin meslekleri	2	11,11
Eleştirel düşünmek	1	5,56
İnsan haklarına saygılı olmak	1	5,56
Krizleri fırsata çevirmek	1	5,56
Liderlik özellikleri	5	27,78
Pazarlama yöntemleri	4	22,22
Proje yönetimi	3	16,67
Sunum teknikleri	1	5,56
İkna yöntemleri	1	5,56
Siyaset	1	5,56
Yazılım ve kodlama	1	5,56
Yapay zeka	1	5,56
Mobil uygulama	1	5,56
Web tasarımı	1	5,56
Para yönetimi	2	11,11
Fırsatları görmek	2	11,11
Fırsatları değerlendirmek	1	5,56
Tarım	1	5,56
Sanayi	1	5,56
Ticaret	1	5,56
Reklamcılık	1	5,56
İhtiyaç analizi yapmak	1	5,56

Araştırmada yer alan katılımcıların bu alt probleme yönelik araştırmacıya verdikleri cevapları temsil edebilecek nitelikteki örnek cümlelerden bazıları şu şekilde sunulmuştur: Ö.3: "...meslekler anlatılırken inisiyatif alma konusuna değinilebilir. Bence kesinlikle buna değinilmeli. Toplum olarak gördüğüm en büyük eksiklik inisiyatif almak, risk almak...", Ö.12: "...risk almak...", Ö.3: "...sabretmek...", Ö.16: "...iletişim becerisi yüksek gibi kişilik özelliklerine değinilebilir.", Ö.3: "...özellikle sosyal uyumu olmayan bir insanın girişimcilik yapabileceğini düşünmüyorum. Zeka bir

insanın girdiği toplum içindeki uyumuyla alakalı bir durumdur. İyi bir girişimci girdiği bölgenin her türlü dinamiğine uyum sağlayıp ona göre refleks gösteren insandır. Bu nedenle bu konulara ağırlık verilmeli diye düşünüyorum.”, Ö.5: “Yaratıcılık...”, Ö.10: “Yenilik ve inovasyon...”, Ö.10: “...problem çözme gibi konular anlatılabilir. Mesela öğrenci toplumda veya kendi hayatında gördüğü bir probleme yönelik çözüm önerebiliyorsa girişimcilik becerisini kazanma yolunda güzel bir adım atmış demektir. Girişimci insanlarda problem çözme becerisi gelişmiş olmalıdır. Çünkü yaşanan bir soruna yönelik yenilikçi çözüm üretebilen insanlar girişimci olabilmektedirler.”, Ö.17: “...Problem bulma...”, Ö.5: “...sorumluluk alma...”, Ö.8: “...teknoloji ile iç içe olan meslekler.”, Ö.6: “...sermaye...”, Ö.11: “...Öğrencinin kendisiyle barışık olması da çok önemlidir. Özgüven sağlama açısından öğrencinin kendisiyle barışık olması gerekir...”, Ö.9: “...dijital girişimcilikle alakalı mesleklere de değinilebilir diye düşünüyorum.”, Ö.17: “...dijital girişimcilik konusunda bilgi verilebilir...”, Ö.3: “...özellikle sosyal girişimcilikle ilgili mesleklerin öğrencilere anlatılması taraftarıyım...”, Ö.6: “...yatırım...”, Ö.2: “...girişimciliğin öneminden bahsetmek lazım diye düşünüyorum. Bu konularda özellikle biraz daha farklı yönü olan kişilerin ve girişimcilik özelliği bulunan kişilerin öne çıkartılması gerektiğini düşünüyorum.”, Ö.3: “...öğretmen mevcut ve gelecekte ön plana çıkabilecek meslekleri iyi takip etmeli ve bununla ilgili yaşanmış örnekleri de sınıfa taşımalıdır.”, Ö.11: “...eleştirel düşünebilme...”, Ö.11: “...insan haklarına saygı gösterebilme ile ilgili konulara değinilmelidir diye düşünüyorum.”, Ö.16: “...krizleri fırsata çeviren...” , Ö.14: “...liderlik...” , Ö.18: “...pazarlama yöntemleri...” , Ö.15: “...proje yazma...” , Ö.18: “...sunum teknikleri...” , Ö.18: “...ikna yöntemleri gibi konulara değinilmesi faydalı olur diye düşünüyorum.”, Ö.2: “Siyasetle veya ekonomi gibi işlerde girişimciliğin öneminden bahsetmek lazım diye düşünüyorum...” , Ö.8: “Özellikle yazılım ve teknoloji ile iç içe olan meslekler.”, Ö.12: “...yapay zeka, telefon uygulama geliştiricisi uzmanlığı, web tasarımcılığı gibi konulara değinilmelidir.”, Ö.15: “...para yönetimi...” , Ö.12: “...fırsatları görme gibi kavramları öğrencilere anlatmak da girişimci bireyler yetiştirme konusunda faydalı olacaktır.”, Ö.14: “...fırsatları değerlendirme konularına değinilmelidir diye düşünüyorum.”, Ö.15: “...tarım, sanayi, ticaret, reklam tasarlama, ihtiyaç analizi yapma gibi konulara değinilmelidir.”

Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun görüşüne göre; öğrencilere meslekler hakkında bilgiler verilirken risk alma ve yenilikçi olma konularına önemle değinilmelidir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, araştırmacının elde ettiği veriler kapsamında girişimcilik becerisi kazandırma sürecini etkileyen bazı değişkenler alt problemlere ayrılarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırmada, girişimcilik becerisi kazandırma sürecine yönelik on iki alt problem belirlenmiş ve girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde etkili olan bazı değişkenler bu alt problemler kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmiştir. Araştırmada elde edilen verilere yönelik sonuçlar alanyazında yer alan çalışmalar ile karşılaştırılmıştır. Araştırmacının elde ettiği sonuçlar ile alanyazında yer alan çalışmaların büyük oranda örtüştüğü tespit edilmiştir. Araştırmada incelenen alt problemlere yönelik elde edilen sonuçlar ile alanyazında yer alan karşılaştırmaları aşağıda alt problem başlıkları halinde sunulmuştur.

Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Ailelerin Etki Durumuna Yönelik Sonuçlar

Bu alt problem başlığı altında elde edilen veriler, öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarında ailelerin önemli etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Keleş vd. (2012) yaptıkları çalışmaya göre, aileler girişimcilik konusunda çocuklarını etkilemektedirler. İşletmesi bulunan ailelerin çocukları girişimcilik özellikleri açısından işletme sahibi olmayan ailelerin çocuklarına göre daha yüksek oranda girişimcilik özellikleri taşımaktadırlar. Çiçek ve Durna'ya (2012) göre; baskıcı ailelerin etkisinde yetişen çocukların kendilerine olan güvenleri azalmakta ve hata yapmaktan korkmaktadırlar. Bu durum çocukların girişimcilik becerilerinin gelişmesine engel olmaktadır. İrmış ve Barutçu'nun (2012) yapmış oldukları çalışmada; çocukların gelecekte kurmayı

hedefledikleri işler ile ilgili aldıkları kararlarda ailelerin etkisinin olduğu tespit edilmiştir. İbicioğlu, Özdaşlı ve Alparşan'ın (2009) yapmış oldukları çalışmada; girişimcilik konusunda bilgi sahibi olan anne ve baba; çocuklarını girişimcilik konusunda bilgilendirmekte, girişimciliğe yönlendirmekte ve çocuklarına rol model olarak veya rol modeller bularak girişimcilik konusunda bilinçlendirmektedirler. Araştırmacının mesleki tecrübelerine ve araştırma verilerine göre, ailelerin girişimciliğe yatkın olması veya ailede girişimci bireylerin olması çocukları da girişimcilik becerisi kazanma konusunda olumlu etkilemektedir. Ailenin girişimcilik kültürünü benimsememiş olması, girişimciliğe olumlu bakmaması veya halk arasında garanti meslek olarak adlandırılan meslekleri çocuklarına uygun görmesi çocukların girişimcilik becerisi kazanmasını olumsuz etkilemektedir.

Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Aile Etkisinin Önemine Yönelik Sonuçlar

Bu alt problem başlığı altında elde edilen veriler, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ailelerin çok önemli bir role sahip olduklarını ortaya koymaktadır. İbicioğlu, Özdaşlı ve Alparşan'ın (2009) yapmış oldukları çalışmada; aileler tarafından küçük yaşlardan itibaren girişimcilik konusunda teşvik edilen ve desteklenen çocuklar girişimcilik özelliklerini kazanmaya daha yatkındırlar. Ayrıca işletme sahibi olan veya başarılı girişimi bulunan ailelerin çocukları da girişimci bireylerin taşıması gereken özellikleri taşımaktadırlar. Girişimci kültüre sahip olmayan ve herhangi bir girişimi bulunmayan ailelerin çocukları ise girişimci bireylerin taşıması gereken özellikleri daha az oranda taşımaktadırlar. Ailelerin ekonomik durumları, meslekleri, girişimciliğe olan bakış açıları veya bulundukları çevre şartları gibi değişkenler öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanma durumlarını etkilemektedir. Araştırmacının mesleki tecrübelerine ve araştırma verilerine göre; ailelerin ekonomik imkanları, mesleki yeterlilikleri, eğitim durumları, hayata bakış açıları, çocuklarına olan tutum ve davranışları gibi sebepler öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Arslan'a (2002) göre; ailelerin eğitim durumlarının çocukların girişimcilik becerisi kazanmalarında etkisi bulunmaktadır. İrmış ve Barutçu'nun (2012) yapmış oldukları çalışmada; ailelerin gelir durumu ile çocukların girişimcilik özellikleri arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Bu anlamda düşünüldüğünde araştırmacının belirtmiş olduğu; "Ailelerin ekonomik durumları öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir." görüşü ile alanyazında yer alan, "Ailelerin gelir durumu ile çocukların girişimcilik özellikleri arasında herhangi bir ilişki bulunmamaktadır." bilgisinin uyuşmadığı tespit edilmiştir. Ergün'e (2002) göre; aileler çocuklarına erken yaşlardan itibaren uygulamalı eğitimler vererek çocuklarının hayatlarında önemli etki oluşturabilmektedirler. Aileler, girişimcilik kültürüne sahipse veya yakın çevrelerinde örnek alabilecekleri girişimci bireyler bulunuyorsa çocuklarını girişimciliğe teşvik etmektedirler. Eğer aile içinde veya yakın çevrede girişimci bireyler bulunmuyorsa ve aile girişimciliğe olumlu bakmıyorsa öğrenciler bu durumdan olumsuz etkilenebilmektedirler. Bu düşünce yapısına sahip ailelerin çocukları girişimci bireyler olmak yerine iş garantisi olan ve düzenli gelir elde edebilecekleri mesleklerle yönelmektedirler. Bu durum göstermektedir ki öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanıp kazanmamalarında ailelerin yaşam tarzı, çevre şartları, hayata bakış açıları, ekonomik imkanları gibi değişkenler süreci etkilemektedir. Sonuç olarak, girişimcilik eğitiminin ailede başladığını ve ailenin girişimciliğe olan bakış açısına göre öğrencilerin de girişimcilik becerisi kazanma konusunda olumlu veya olumsuz yönde etkilendiklerini belirtmek mümkündür.

Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Teorik Ve Uygulamalı Eğitimin Etki Değerlerine Yönelik Sonuçlar

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre, çalışma grubunda bulunan öğretmenlerin hepsi de öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada uygulamalı eğitimin teorik eğitimden daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Şahin'e (2011) göre; girişimcilik becerisinin kazandırılabilmesi için öğrenilen bilgilerin deneye ve deneyime dayandırılması gerekir. Şentürk'e (2021) göre; girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde öğrencilere verilen uygulamalı eğitimler teorik eğitimlerden daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Yurtseven ve Ergün'e (2018) göre, girişimcilik

becerisi kazandırma sürecinde yeterli sayıda etkinlik bulunmamaktadır. Bu nedenle girişimcilik becerisi kazandırmaya yönelik uygulamalı etkinliklerin sayısı arttırılmalıdır. Araştırmacının mesleki tecrübelerine ve araştırma verilerine göre, girişimcilik becerisi kazandırmada öğrencilere uygulamalı eğitimlerin verilmesi teorik eğitimden daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle girişimcilik becerisi kazandırmada yapılandırmacı eğitim anlayışında yer alan yaparak yaşayarak öğrenme modelinin öğrencilere uygulanması daha etkili sonuçların ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Girişimcilik harekete geçme ve bir ürün ortaya çıkarma sürecidir. Öğrencilerin zihinde kurguladıklarını ürüne dönüştürebilmeleri için öğrencilere yönelik uygulamalı etkinlikler düzenlenmelidir. Deveci'ye (2015) göre, girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde öğrencilere grup çalışması etkinlikleri yaptırmak etkili sonuçlar vermektedir. Selanik ve Acar'a (2016) göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sınıf içi uygulamalarda drama, deney, grup çalışması ve örnek olay yöntem ve teknikleri kullanılabilir. Sınıf dışı ortamlarda ise kurum ziyaretleri, röportaj ve alan gezisi yöntem ve teknikleri kullanılabilir. Bu açıklamaya göre, girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde öğretmenler tarafından uygulama ağırlıklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasının teorik eğitimden daha etkili sonuçlar ortaya çıkarabileceği anlaşılmaktadır.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullanabilecekleri Uygulamalı Eğitim Faaliyetlerine Yönelik Sonuçlar

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullanabilecekleri en etkili uygulamalı eğitim faaliyeti alan gezisi etkinliğidir. Şentürk'e göre (2022) girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde kullanılabilecek en etkili öğretim yöntemi alan gezisi etkinliğidir. Araştırmacının çalışma grubundan elde ettiği veriler, planlı bir şekilde yapılan alan gezisi etkinliklerinin girişimcilik becerisi kazandırmada etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma verilerine göre; alan gezisi etkinliğinin haricinde başka etkinliklerin de girişimcilik becerisi kazandırmada etkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; proje yazma etkinliği, problem çözme etkinliği, drama tekniği, münazara tekniği, kermes etkinliği, simülasyon etkinliği, röportaj etkinliği, hikaye tamamlama etkinliği, grup çalışması etkinliği, girişimci bireylerin sınıfa davet edilmesi etkinliği gibi etkinliklerin de girişimcilik becerisi kazandırmada kullanılabilecek uygulamalı eğitim faaliyetleri arasında yer aldığı tespit edilmiştir. Eroğlu ve Deveci'ye (2021) göre; röportaj yapma, proje geliştirme, girişimci bireyleri sınıfa davet etme, alan gezileri düzenleme, drama ve ürün oluşturma etkinlikleri sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde kullanılabilecek öğretim yöntem ve teknikleri arasında yer almaktadır. Tarhan'a (2018) göre; girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde örnek olay, sunum teknikleri, gözlem, röportaj, proje yazma, tasarım yapma gibi uygulamaya dayalı yöntem ve teknikler etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Uğur'a (2016) göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde beyin fırtınası, drama, probleme dayalı öğrenme, altı şapkalı düşünme tekniği, kartopu, akvaryum, iş birlikli öğrenme tekniği gibi uygulamaya dayalı öğretim yöntem ve teknikleri etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde kullanılabilecek öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik alanyazında yer alan çalışmalar incelendiğinde görülmektedir ki uygulamaya dayalı öğretim yöntem ve teknikleri girişimcilik becerisi kazandırmada daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu araştırma çalışmasında da girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde alan gezisi, proje yazma, problem çözme, drama tekniği, münazara tekniği, kermes etkinliği, simülasyon, röportaj etkinliği gibi uygulamaya dayalı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasının girişimcilik becerisi kazandırmada daha etkili sonuçlar ortaya çıkardığı görülmüştür.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinde Anlatılması Gereken Önemli Kavramlara Yönelik Sonuçlar

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sosyal bilgiler dersinde anlatılması gereken önemli kavramlar arasında en çok tercih edilen kavram inovasyon (yenilik) kavramıdır. Bu kavram haricinde; risk, yaratıcılık, problem çözme, liderlik, fırsat, ekonomi, üretim, proje, meslek, ihtiyaç analizi, motivasyon, eleştirel düşünme,

pazarlama, sorumluluk, özgüven, azim, vizyon, tüketim, empati gibi kavramların da sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde anlatılması gereken önemli kavramlar arasında olduğu tespit edilmiştir. Şentürk'e (2022) göre; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içeriğinde bulunan beceriler arasında öğrencilere kazandırılması gereken en önemli beceri problem çözme becerisidir. Bu kapsamda düşünüldüğünde problemlere yönelik çözümler üretmenin girişimcilik kavramı için önemli olduğu görülmektedir. Var olan bir probleme çözüm üretebilmek için yaratıcı düşünmek ve kimse tarafından bulunamayan bir çözümü üretmek gerekir. Bunu yapabilmek için de yenilikçi olmak gerekir. Bu nedenle yenilikçilik kavramının sosyal bilgiler dersinde anlatılması gereken önemli kavramlar arasında olduğunu belirtmek mümkündür. Kıbıcı'ya (2019) göre; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içeriğinde bulunan önemli beceriler arasında; problem çözme becerisi, araştırma becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, eleştirel düşünme becerisi, iletişim becerisi yer almaktadır. Bu kapsamda düşünüldüğünde; problem, çözüm, araştırma, değişim, yenilik, eleştiri ve iletişim kavramlarının sosyal bilgiler dersinde anlatılması girişimcilik becerisi kazandırma sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Alanyazında yer alan girişimcilik kavramının tanımları incelendiğinde yenilikçi olma ve sorunlara çözüm üretme kavramlarının girişimcilik becerisi kazandırma süreci için önemli kavramlar olduğu görülmektedir. Bu kapsamda düşünüldüğünde yenilikçiliğin ve sorunlara yenilikçi çözüm üretmenin girişimcilik açısından çok önemli olduğu görülmektedir. Araştırma verilerine ve araştırmacının tecrübelerine göre, sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde anlatılması gereken en önemli kavram inovasyon (yenilik) kavramıdır. TDK'ya (Türk Dil Kurumu Sözlüğü) (2021) göre; inovasyon, kelime anlamı olarak "yenileşim" sözcüğüne karşılık gelmektedir. Bu durum, girişimcilik kavramının en önemli özelliğinin yenilikçilik anlayışı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Hiç olmayan bir şeyi ortaya çıkarmak veya var olan şeylere yenilik katmak girişimciliğin en temel işlevidir. Araştırma verilerinde inovasyon kavramının sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde anlatılması gereken en önemli kavram olarak ortaya çıkması bu alt problemde elde edilen verilerin amaca hizmet ettiğini göstermektedir.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilecek En Uygun Dersin Hangisi Olduğuna Yönelik Sonuçlar

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ortaokul eğitim kademesinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası çalışmalar yapılabilecek dersler tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ortaokul eğitim kademesinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası çalışmalar yapılabilecek en uygun dersin Teknoloji ve Tasarım dersi olduğunu belirtmişlerdir. Bu ders haricinde; Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Türkçe, Fen Bilimleri, Rehberlik, Matematik gibi derslerin de Sosyal Bilgiler dersi ile disiplinlerarası çalışmalar yapılabilecek dersler arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda tek bir branş ile iş birliği yapmak yerine bütün branşlar ile ortak çalışmalar yapılması gerektiğini belirtenler de olmuştur. Araştırma verilerine ve araştırmacının tecrübelerine göre; Teknoloji ve Tasarım dersi, ortaokul öğrencilerine girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yapmaya uygun bir derstir. Çünkü ortaokul eğitim kademesindeki öğrencileri üretim sürecine katmak, zihinde tasarladıkları özgün fikirleri somut bir ürüne dönüştürmek ve öğrencilerin el becerilerini uygulamalı faaliyetler yaptırarak geliştirmek Teknoloji ve Tasarım dersinin çalışma alanıdır. Bu nedenle Teknoloji ve Tasarım dersi ile Sosyal Bilgiler Dersi arasında girişimcilik alanında disiplinlerarası ortak çalışmaların yürütülmesi, ortaokul eğitim kademesindeki öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Ancak, girişimcilik faaliyetlerinin her alanda yapılabileceği göz önüne alındığında bu konuda tek bir branş ile iş birliği yapmak yerine bütün branşlar ile ortak çalışmalar yürütmek de girişimcilik becerisi kazandırma sürecini olumlu etkileyecektir.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Disiplinlerarası Çalışmalar Yapılabilecek En Uygun Dersin Hangi Ders Olduğunun Nedenlerine Yönelik Sonuçlar

Bu alt problem başlığı altında elde edilen verilere göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ortaokul eğitim kademesinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası çalışmalar yapılabilecek derslerin hangileri olduğunun nedenlerine yönelik tespitler yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun, öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası çalışmalar yapılabilecek en uygun dersin teknoloji ve tasarım dersi olduğunu belirtmesinin nedeni; teknoloji ve tasarım dersinin, öğrencilerin özgün fikirlerini ürüne dönüştürebilme sürecine katkı sağlıyor olmasıdır. Araştırma verilerine ve araştırmacının tecrübelerine göre; girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ortaokul eğitim kademesinde sosyal bilgiler dersi ile disiplinlerarası ortak çalışmalar yürütmeye en uygun ders teknoloji ve tasarım dersi. Çünkü öğrencilerin fikir üretmelerine ve ürettikleri fikirleri özgün tasarımlar ile el becerilerini kullanarak ürüne dönüştürebilmelerine imkan sunan ders teknoloji ve tasarım dersi. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi öğretmenleri ile teknoloji ve tasarım dersi öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde ortak çalışmalar yürütmeleri başarılı sonuçların ortaya çıkmasına imkan sağlayacaktır.

Ortaokul Müfredatına Girişimcilik Dersinin Eklenmesi Durumunda Bu Derse Hangi Branş Öğretmeninin Girmesi Gerektiğine Yönelik Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun görüşüne göre, ortaokul müfredatına girişimcilik dersi eklenmesi durumunda bu derse sosyal bilgiler öğretmenleri girmelidir. Budak'a (2019) göre; eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarına seçmeli ders olarak verilen girişimcilik dersinin zorunlu ders kapsamına alınması ve öğretmen adaylarına zorunlu ders olarak verilmeye başlanması girişimcilik becerisi kazandırma sürecini olumlu etkileyebilir. Tarhan ve Kılıç'a (2017) göre; öğrencilere girişimcilik dersinin ilköğretim kademesinden itibaren verilmeye başlanması üretim odaklı toplum oluşturmada önemli bir etki oluşturabilir. Armut ve Kılınc'a (2018) göre; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik seviyeleri yüksek düzeydedir. Bu kapsamda düşünüldüğünde girişimcilik seviyeleri yüksek düzeyde olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik derslerine girmesi doğru bir karar olacaktır. Araştırma verilerine ve araştırmacının tecrübelerine göre; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisinin bulunuyor olması ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu beceriyi ortaokul seviyesindeki öğrencilere zaten kazandırıyor olması ortaokul müfredatına girişimcilik dersinin eklenmesi durumunda bu derse sosyal bilgiler öğretmenlerinin girmesinin doğru bir karar olacağını ortaya koymaktadır.

Ortaokul Müfredatına Girişimcilik Dersinin Eklenmesi Durumunda Bu Derse Hangi Branş Öğretmeninin Girmesi Gerektiğinin Nedenlerine Yönelik Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun görüşüne göre, ortaokul müfredatına girişimcilik dersinin konulması durumunda bu derse sosyal bilgiler öğretmenlerinin girmesi gerekir. Çünkü Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, girişimcilik becerisi kazandırabilmek için uygun bir öğretim programıdır ve çağın şartlarına uygun etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu programın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenleri de girişimcilik becerisi kazandırmada deneyimlidirler. Bu nedenle ortaokul eğitim kademesine girişimcilik dersinin getirilmesi durumunda bu derse girmesi gereken branş öğretmenleri sosyal bilgiler öğretmenleri olmalıdır. Tarhan ve Kılıç'a (2017) göre; sorumluluklarını ve haklarını bilen etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde diğer öğretim programları arasında en etkili olan öğretim programıdır. Şentürk'e (2022) göre; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın içeriğinde kazandırılması gereken beceriler arasında girişimcilik becerisi bulunmaktadır. Bu kapsamda düşünüldüğünde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı; üretim, tüketim, dağıtım konularını içine alan ve girişimcilik konusuna doğrudan değinen bir öğretim programıdır. Bu nedenle müfredata girişimcilik dersinin eklenmesi durumunda Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulayıcısı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu derse girmesi doğru bir

karar olacaktır. Bu derse sosyal bilgiler öğretmenlerinin girmesi gerekliliğinin nedeni; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda girişimcilik becerisinin yer alması ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu beceriyi öğrencilere kazandırmada deneyimli olmalarıdır. Araştırma verilerine ve araştırmacının tecrübelerine göre; ortaokul müfredatına girişimcilik dersinin eklenmesi durumunda bu derse sosyal bilgiler öğretmenlerinin girmesi doğru bir tercih olacaktır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Meslekler Hakkında Bilgi Verilmesinin Öğrencilere Girişimcilik Becerisi Kazandırmadaki Etkisine Yönelik Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun görüşüne göre, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda meslekler hakkında bilgiler verilmesi öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada etkili olmaktadır. Araştırma verilerine ve araştırmacının tecrübelerine göre; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere meslekler hakkında bilgiler verilmesi öğrencilerin erken yaştan itibaren meslekler hakkında bilgilenmelerini ve mesleklere olan bakış açılarını geliştirmelerine fırsat sağlamaktadır. Çiçek ve Durna'ya (2012) göre; öğrencilerin okul başarısı ile gelir garantisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Okul başarısı yüksek öğrencilerin büyük çoğunluğu gelir garantisi olan meslekleri tercih etmektedir. Bu durum, başarılı ve girişimcilik kapasitesi yüksek olan öğrencilerin risk almalarına ve girişimci birey olarak yetiştirilmelerine engel olmaktadır. Bu kapsamda düşünüldüğünde öğrencilerin meslekleri iyi tanınması ve meslek tercihlerini yaparken nelere dikkat etmeleri gerektiği ile ilgili uzman kişiler tarafından bilgilendirilmeleri gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Meslekler hakkında öğrencilere bilgi aktarımı yapılırken mesleklerin özellikleri, imkanları, zorlukları, avantajları, iş bulma imkanları hakkında da bilgi aktarımı yapılmalıdır. Öğrencilere girişimcilik ile ilişkilendirilebilecek meslekler hakkında bilgi aktarımı yapılırken girişimci bireylerin yaşadıkları süreçleri anlatmak gerekir. Girişimciliğin avantajları ve dezavantajları öğrencilere anlatılırken yaşanmış örnekler üzerinden bilgi aktarımı yapılmalıdır. Mümkünse girişimci bireyler okula davet edilmeli veya röportaj tekniği ile girişimcilerin bizzat kendilerinden bilgi alınmalıdır. Farklı alanlarda girişimleri bulunan girişimci bireylerin yaptıkları meslekler hakkında öğrencilere bilgi aktarımı yapılmalıdır. Öğrencilere yönelik uzman kişiler tarafından veya meslekleri yapmakta olan kişiler tarafından meslek tanıtımlarının yapılması girişimcilik becerisinin kazandırılmasına önemli katkı sağlayacaktır.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Öğrencilere Hangi Meslekler Hakkında Bilgi Verilmesinin Girişimcilik Becerisini Kazandırmada Daha Etkili Sonuçlar Ortaya Çıkarabileceğine Yönelik Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun görüşüne göre; bilgisayar programcılığı mesleğinin öğrencilere anlatılması girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bilgisayar programcılığının yanı sıra; yazılım mühendisliği, girişimcilik, bilgisayar mühendisliği, web tasarım uzmanlığı, pazarlamacılık, yapay zeka mühendisliği ve sosyal medya uzmanlığı gibi mesleklerin de öğrencilere anlatılması girişimcilik becerisi kazandırmada etkili sonuçlar ortaya çıkarabilir. Araştırma verilerine ve araştırmacının tecrübelerine göre; öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada bilişim, yazılım, pazarlama ve teknoloji sektörlerine hitap eden mesleklerin anlatılması öğrencilerin girişimcilik becerisi kazanmalarında daha etkili sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Kişi'ye (2018) göre; günümüz şartlarında teknolojik yenilikler her alanda yaygınlaşmış ve müşterilerin yenilikçi teknolojileri benimsemelerinden dolayı teknolojinin imkanları yaygın olarak ticarete de kullanılmaya başlanmıştır. Dijital girişimcilik ile farklı pazarlara farklı ürünler ile girmek daha kolay hale gelmiştir. Gelecek yıllar içerisinde de dijital girişimciliğin tüm dünyada daha yaygın hale gelmesi beklenmektedir. Bu kapsamda düşünüldüğünde geleneksel girişimciliğin yanında dijital girişimcilik türü ortaya çıkmıştır ve geleneksel girişimciliğe göre dijital girişimcilik hızla yaygınlaşmıştır. Günümüzde bilişim ve teknoloji sektörlerinin çok fazla önem kazanması ve insanlar tarafından bu sektörlerin her alanda kullanılmaya başlanması, girişimcilik faaliyetlerinde de bu sektörlerin sunduğu imkanları kullanmayı zorunlu hale getirmiştir. Günümüz şartlarında dijital girişimcilik kavramının insanlar tarafından yoğun olarak kullanılıyor olması; girişimcilik becerisi

kazandırmada bilişim, yazılım, pazarlama ve teknoloji sektörlerine hitap eden mesleklerin öğrencilere anlatılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Girişimcilik Becerisi Kazandırma Sürecinde Öğrencilere Meslekler Hakkında Bilgiler Verilirken Girişimcilik ile İlgili Hangi Konulara Değnilmesi Gerektiğine Yönelik Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun görüşüne göre; öğrencilere meslekler hakkında bilgiler verilirken risk alma ve yenilikçi olma konularına önemle değnilmelidir. Bu konuların yanı sıra; dijital girişimcilik, liderlik, pazarlama yöntemleri, sosyal girişimcilik, proje yönetimi, yatırım, özgüven, sosyal uyum sağlamak, yaratıcı olmak gibi konular da öğrencilere meslekler hakkında bilgiler verilirken girişimcilik ile ilgili anlatılması gereken önemli konular arasında yer almaktadır. Araştırma verilerine ve araştırmacının tecrübelerine göre girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde meslekler hakkında bilgiler verilirken risk, yenilikçilik, dijital girişimcilik, liderlik, pazarlama, sosyal girişim, proje yönetimi, özgüven, yatırım, yaratıcılık ve sosyal uyum gibi kavramlara önemle değnilmelidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun görüşüne göre girişimcilik becerisi kazandırma sürecinde meslekler hakkında bilgiler verilirken girişimcilik ile ilgili risk alma ve yenilikçilik kavramlarına değnilmesi gerektiğini belirtmeleri önemli bir durumdur. Çünkü girişimcilik kavramının literatürde yer alan tanımları incelendiğinde risk (Çiçek ve Durna, 2012) ve yenilikçilik (Aksel, 2010) kelimelerinin girişimcilik açısından çok önemli kelimeler olduğu görülmektedir. Girişimci bireylerin özellikleri arasında risk almak ve yenilikçi olmak vardır. Bu kavramların öğrencilere benimsetilebilmesi girişimcilik becerisi kazandırma sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırma çalışmasının etik kurul izni, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 29 Nisan 2022 tarihinde yapılan toplantıda 2022-04 oturum sayılı 35 karar numaralı onay ile kabul edilmiştir. Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Tek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Kaynakça

- Aksel, İ. (2010). *İşletmelerde İnovasyon ve İnovasyonu Destekleyen Örgüt Kültürünün Belirleyicileri ve Bir Araştırma*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arıkan, S. (2002). *Girişimcilik Temel Kavramları ve Bazı Güncel Konular*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Armut, B. ve Kılınç, M. (2018). 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Adaylarının Girişimcilik Becerisi Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 4(1), s: 39-56.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6 s: 1-11.
- Aydın, S. ve Bünyamin, E. (2015). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 1(2), s: 87-105.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15.

- Budak, S. (2019). *Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çetinkaya, B. Ö. ve Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, sayı: 8, s: 7-28.
- Çiçek, R. ve Durna, U. (2012). Meslek İdealleri ve Girişimcilik Niyetleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), s: 17-31.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde Program Geliştirme, Kuramdan Uygulamaya* (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Deveci, H. (2015). *Çocuklara Girişimcilik Kazandırmada Sosyal Bilgilerin Rolü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Eroğlu, S. ve Deveci, H. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyleri ile Girişimcilik Becerisinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), s: 1190-1211.
- Günay, A. (2016). *Bilişim Alanında Değişik Kademelerde Eğitim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- İbicioğlu, H., Özdaşlı, K. ve Alparslan, A. M. (2009). Girişimci Özellikler ve Girişimcilik Türü Tercihi Üzerinde Ebeveyn Etkisi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Araştırması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 12(1-2), s: 521-538.
- İnovasyon. (2021). Türk Dil Kurumu Sözlükleri içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> E.T. 12.12.2021.
- İrmiş, A. ve Barutçu, E. (2012). Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), s: 1-25.
- İşcan, Ö. F. ve Kaygın, E. (2011). Potansiyel Girişimciler Olarak Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), s: 275-286.
- Keleş, N., Özkan, T., Doğaner, M. ve Altınoğlu, A. E. (2012). Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 5(9), s: 107-118.
- Kıbıcı, I. (2019). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Velilerin ve Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Becerilerine İlişkin Önem Sıraları*. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- MEB, (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara, s: 9 Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/> E.T. 16.12.2021.
- MEB, (2009). *Ortaöğretim Girişimcilik Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- Nermin, K. (2018). Dijital Çağda Yeni Bir Girişimcilik Yaklaşımı: Dijital Girişimcilik. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(2), s: 389-399
- Selanik, A. T. ve Acar, Ş. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisi Kazandırmaya Yönelik Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), s: 960-976.
- Şahin, M. (2011). Girişimcilik Bağlamında Eğitimin Sivilleşmesi ve Girişimcilik Örneği Olarak STK'lar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, s: 121-132.
- Şentürk, Y. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Girişimcilik Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), s: 98-132.
- Şentürk, Y. (2021). *Girişimcilik Becerisi Kazandırmada Öğretim Materyali Geliştirme ve Kullanılabilecek Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Belirleme Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Bursa ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Tarhan, M. (2021). Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması Bağlamında Girişimcilerin Öz Yaşam Öykülerine Yönelik Bir Değerlendirme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), s: 74-86.

- Tarhan, M. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması Üzerine Bir Eylem Araştırması*. Doktora Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Tarhan, M. ve Kılıç, F. (2017). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Biyografilerle Girişimcilik Becerisinin Kazandırılmasına İlişkin Bir İnceleme. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 3(2), s: 1974-1993.
- Veysel, A. ve Yörük, D. (2006). Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), s: 155-173.
- Yıkılmış, M. S. (2020). Nitel Araştırmalarda E-Görüşme Tekniği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), s: 183-197.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yurtseven Yılmaz, H. (2021). Andersen Masallarındaki İletilerin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(2) s: 196-212.
- Yurtseven, R. ve Ergün, M. (2018). İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *İnternational Journal of Social Science Research*, 7(1), s: 118-140.

Extended Summary

The purpose of this research is to examine some variables that affect the process of acquiring entrepreneurship skills to students in line with the views of social studies teachers. The inclusion of entrepreneurship skills in the Social Studies Curriculum shows that social studies teachers have experience in providing students entrepreneurship skills. For this reason, social studies teachers were preferred in the study group of this research. Phenomenology design was used in the study. Semi-structured interview technique, which is a qualitative research technique, was used to collect the data obtained in the study. Snowball (chain) sampling model was used to determine the teachers in the study group. Among the social studies teachers working in 107 Private Secondary Schools, 376 Official Secondary Schools, 2 Official Regional Boarding Secondary Schools, 85 Official Imam Hatip Secondary Schools, 4 Official Science and Art Centers, 55 Official Imam Hatip Anatolian High Schools, 18 social studies teachers who are located in Bursa in the 2021-2022 academic year voluntarily agreed to participate in the research form the study group of the research. In order to analyze the data obtained during the research process, descriptive analysis technique was used.

The answers given by the social studies teachers in the study group to the researcher, analyzed within the scope of twelve sub-problems, the findings acquired were analyzed using descriptive analysis technique and presented to the readers by concluding. It has been determined that the results of the data obtained in the research and the results in the literature overlap at a high rate. The results obtained for the sub-problems examined in the research are as follows:

- ❖ **Results on the Influence of Families in Gaining Entrepreneurial Skills to Students:** The data obtained under this sub-problem title reveal that families have a significant impact on students' gaining entrepreneurship skills. Most of the samples participating in the research stated that families affect their children in a variable way according to their own opportunities and mentality in gaining entrepreneurship skills.
- ❖ **Results on the Importance of Family Influence in Gaining Entrepreneurial Skills to Students:** The data obtained under this sub-problem title reveal that families have a very important role in the process of acquiring entrepreneurship skills to students. According to the opinion of the most of the samples participating in the research, since families raise their children according to their own mentality, the higher the level of entrepreneurship in the family is the higher the level of entrepreneurship in students.
- ❖ **Results on Impact Values of Theoretical Education and Practical Education in Gaining Entrepreneurial Skills to Students:** According to the data obtained under this sub-problem title, all of the teachers in the sample group stated that applied education is more effective

than theoretical education in acquiring entrepreneurship skills to students. According to the opinion of the majority of the samples participating in the research; In the process of gaining entrepreneurship skills, having students use applications related to entrepreneurship produces more effective results than giving theoretical information.

- ❖ **Results on Applied Educational Activities that Social Studies Teachers Can Use in the Process of Gaining Entrepreneurial Skills to Students:** According to the data obtained under this sub-problem title; The most effective applied educational activity that social studies teachers can use in the process of acquiring entrepreneurship skills to students is field trip activity. According to research data; It has been determined that other activities besides the field trip activity are also effective in acquiring entrepreneurship skills. Accordingly; It has been determined that activities such as project writing activity, problem solving activity, drama technique, debate technique, bazaar activity, simulation activity, interview activity, story completion activity, group work activity, invitation of entrepreneurial individuals to the class are among the practical training activities that can be used in the process of gaining entrepreneurship skills.
- ❖ **Results Regarding Important Concepts That Should Be Taught in Social Studies Course in the Process of Gaining Entrepreneurship Skills to Students:** According to the data obtained under this sub-problem title; In the process of gaining entrepreneurship skills to students, the most preferred concept among the important concepts that should be explained in the social studies course is the concept of innovation. It has been determined that concepts such as risk, creativity, problem solving, leadership, opportunity, economy, production, project, profession, needs analysis, motivation, critical thinking, marketing, responsibility, self-confidence, perseverance, vision, consumption, empathy are also among the important concepts that need to be explained in the process of gaining entrepreneurship skills in the social studies course.
- ❖ **Results Regarding Which Course Is The Most Appropriate for Interdisciplinary Studies with Social Studies Course at Secondary School Education Level in the Process of Gaining Entrepreneurial Skills to Students:** According to the data obtained under this sub-problem title; In the process of gaining entrepreneurship skills to students, the most appropriate course in which interdisciplinary studies can be done with the social studies course at the secondary school education level is the Technology and Design course. Apart from this course; It has been determined that courses such as Information Technologies and Software, Turkish, Science, Guidance, and Mathematics are among the courses where interdisciplinary studies can be made with the Social Studies course. There were also those who stated that instead of collaborating with a single branch in this regard, joint studies should be carried out with all branches.
- ❖ **Results Regarding the Reasons of Which Course Is the Most Appropriate Course for Interdisciplinary Studies with Social Studies Course at Secondary School Education Level in the Process of Gaining Entrepreneurial Skills to Students:** According to the data obtained under this sub-problem title; In the process of gaining entrepreneurship skills to students, the most appropriate course for interdisciplinary studies with social studies course is technology and design course. This is because; The technology and design course contributes to the process of transforming students' original ideas into products.
- ❖ **The Results of Which Branch Teacher Should Teach This Course in the Case of Adding Entrepreneurship Course to the Secondary School Curriculum:** According to the data obtained under this sub-problem title; If an entrepreneurship course is added to the secondary school curriculum, social studies teachers should teach this course.
- ❖ **Consequences Regarding the Reasons of Which Branch Teacher Should Attend This Course in the Case of Adding Entrepreneurship Course to the Secondary School Curriculum:** According to the opinion of the majority of the samples participating in the research; The Social Studies Curriculum is a suitable curriculum for the entrepreneurship

course and aims to raise effective citizens in accordance with the conditions of the age. In addition, Social Studies Curriculum; It is a curriculum that covers production, consumption and distribution and directly refers to entrepreneurship. For this reason, if the entrepreneurship course is added to the secondary school curriculum, it would be the right decision for social studies teachers, who are the practitioners of the Social Studies Curriculum, to take this course.

- ❖ **Results on the Effect of Giving Information about Occupations in the Social Studies Curriculum on Gaining Entrepreneurial Skills to Students:** According to the opinion of the most of the samples participating in the research; Giving information about occupations in the Social Studies Curriculum is effective in acquiring entrepreneurship skills to students.
- ❖ **Results on Which Professions can be Provided to Students with More Effective Conclusions in Gaining Entrepreneurial Skills In the Process of Gaining Entrepreneurship Skills:** According to the opinion of the majority of the samples participating in the research; Explaining the computer programming profession to students produces more effective results in acquiring entrepreneurship skills. In addition to computer programming; explaining professions such as software engineering, entrepreneurship, computer engineering, web design expertise, marketing, artificial intelligence engineering and social media expertise to students can produce effective results in gaining entrepreneurship skills.
- ❖ **Results Regarding Which Subjects Related to Entrepreneurship Should Be Mentioned While Giving Information About Professions to Students in the Entrepreneurship Skills Acquisition Process:** According to the opinion of the majority of the samples participating in the research; While giving information about the professions to the students, the subjects of taking risks and being innovative should be strongly emphasized. Besides these issues; Digital entrepreneurship, leadership, marketing methods, social entrepreneurship, project management, investment, self-confidence, providing social cohesion, being creative are among the important topics that need to be explained about entrepreneurship while providing information about professions to students.